

ΑΝΟΣΟΠΑΘΟΛΟΓΙΑ

ΑΝΤΙΔΡΑΣΕΙΣ ΥΠΕΡΕΥΑΙΣΘΗΣΙΑΣ - ΑΥΤΟΑΝΟΣΙΑ

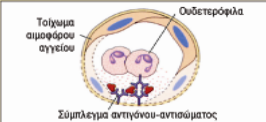

■ Υπερευαισθησία

- Ακατάλληλη ανοσοαπόκριση σε ένα ξένο (αλλεργία) ή εαυτό αντιγόνο (αυτοανοσία) → ιστική βλάβη → νόσος
- Αλλεργία, ατοπία
- Ταξινόμηση βάσει διαφορετικών δραστικών μορίων, κυττάρων και μηχανισμών που επάγουν την αντίδραση – χυμικές και κυτταρομεσολαβητικές αποκρίσεις

Ταξινόμηση κατά Gell & Coombs

1. IgE - αλλεργιογόνα (άμεση - αναφυλαξία)
2. IgG-IgM κατά αντιγόνων
3. Ανοσοσυμπλέγματα (ορονοσία)
4. Τ λεμφοκύτταρα (επιβραδυνόμενη υπερευαισθησία, DTH)

■ Οι τέσσερις τύποι των αντιδράσεων υπερευαισθησίας

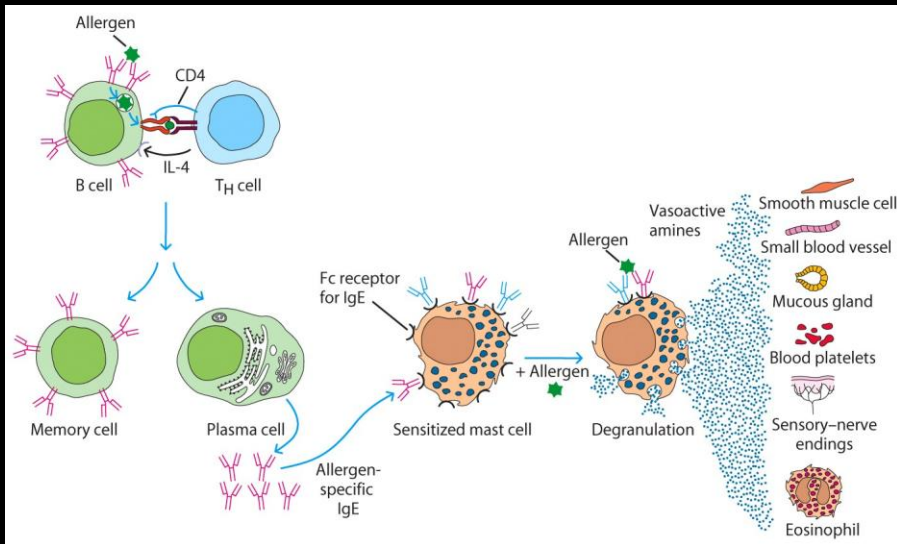
Τύπος υπερευαισθησίας	Παθολογικοί ανοσολογικοί μηχανισμοί	Μηχανισμοί ιστοικής βλάβης και νόσου
Άμεση υπερευαισθησία (Τύπος I)	T_H2 κύτταρα, αντισώμα IgE, σιτευτικά κύτταρα, ημοσινόφιλα	Μεσολαβητές των σιτευτικών κυττάρων (αγγειοδραστικές αμίνες, λιπιδικοί μεσολαβητές, κυτταροκίνες) Φλεγμονή μέσω κυτταροκινών (ημοσινόφιλα, ουδετερόφιλα)
Νοσήματα από αντιώματα (Τύπος II)	IgM και IgG αντισώματα κατά αντιγόνων της κυτταρικής επιφάνειας ή της εξωκυττάριας θεμέλιας ουσίας	Επιταρτέυση και ενεργοποίηση των λευκοκυττάρων (ουδετερόφιλα, μακροφάγα) μέσω συμπληρώματος και υποδοχέα Fc. Οξμυννοποίηση και φαγοκυττάρωση κυττάρων Ανωμαλίες στην κυτταρική λειτουργία π.χ. στη μεταβίβαση σήματος των ορμονικών υποδοχέων
Νοσήματα από ανοσοσυμπλέγματα (Τύπος III)	Ανοσοσυμπλέγματα από κυκλοφορούντα αντιγόνα και IgM ή IgG αντισώματα που εναποτίθενται στη βασική μεμβράνη των αγγείων	Επιταρτέυση και ενεργοποίηση των λευκοκυττάρων μέσω συμπληρώματος και υποδοχέα Fc.
Νοσήματα από T κύτταρα (Τύπος IV)	1. $CD4^+$ T κύτταρα (επιβραδυνόμενη υπερευαισθησία) 2. $CD8^+$ T κύτταρα (κυτταρολυσή μέσω T κυττάρων)	1. Ενεργοποίηση των μακροφάγων, φλεγμονή μέσω κυτταροκινών. 2. Άμεση λύση των κυττάρων-στόχων, φλεγμονή μέσω κυτταροκινών.

1/10/2012

I. Άμεση υπερευαισθησία

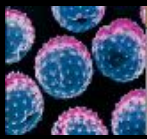
- Αλλεργιογόνα
- Κανονική χυμική ανοσοαπάντηση (IgE)
- → Σύνδεση με υποδοχείς Fc σιτευτικών κυττάρων ιστών και βασεόφιλα αίματος
→ ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗ
- Επανέκθεση → διασύνδεση υποδοχέων
→ αποκοκκίωση

Γενικός μηχανισμός άμεσης υπερευαισθησίας

1/10/2012

Πηγές αλλεργιογόνων

1. Εισπνοή

2. Έγχυση

3. Κατάποση

4. Επαφή

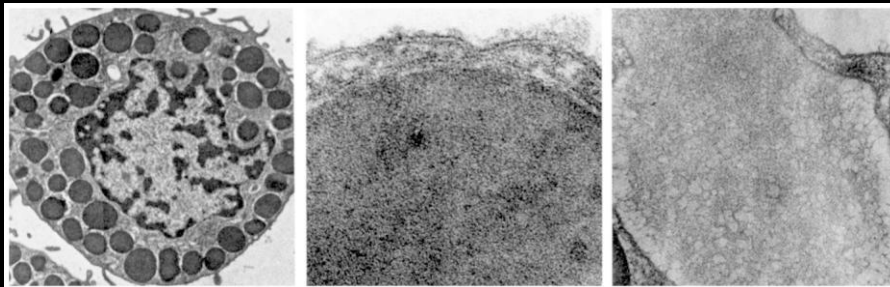
1/10/2012

TABLE 16-1

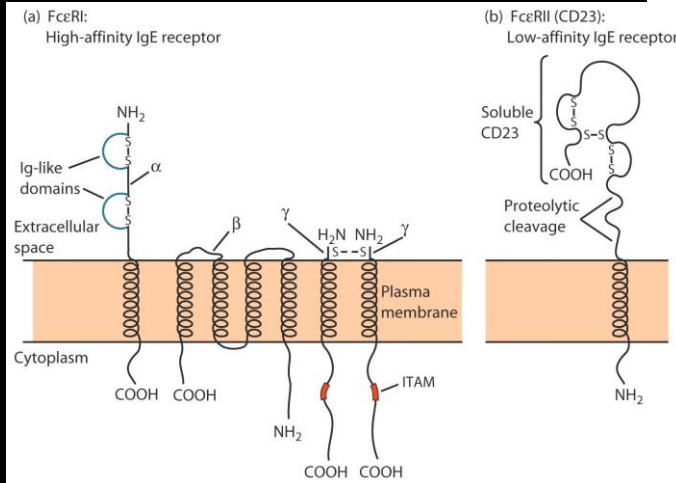
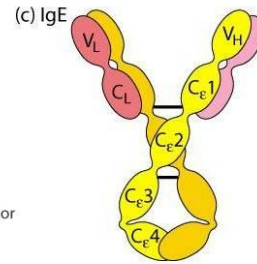
Common allergens associated with type I hypersensitivity

Proteins Foreign serum Vaccines Plant pollens Rye grass Ragweed Timothy grass Birch trees Drugs Penicillin Sulfonamides Local anesthetics Salicylates	Foods Nuts Seafood Eggs Peas, beans Milk Insect products Bee venom Wasp venom Ant venom Cockroach calyx Dust mites Mold spores Animal hair and dander

■ Σιτευτικά κύτταρα (ιστιοκύτταρα)

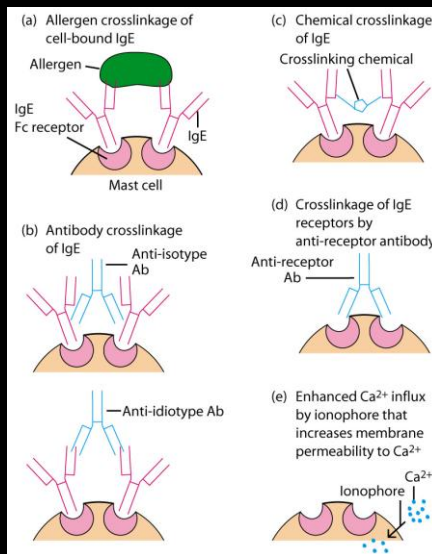

IgE – Fc υποδοχείς

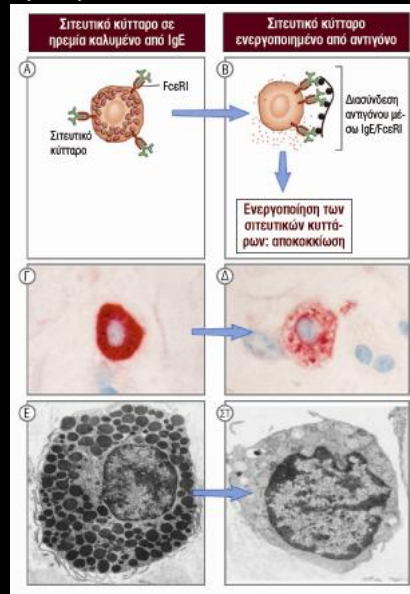
1/10/2012

Η σύνδεση του αλλεργιογόνου στο σύμπλεγμα IgE-υποδοχέα επάγει την αποκοκκίωση των ιστιοκυττάρων

1/10/2012

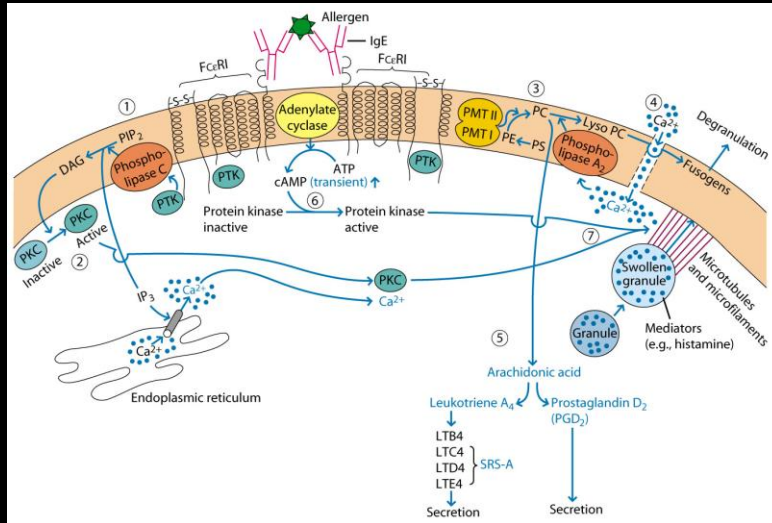
■ Ενεργοποίηση των σιτευτικών κυττάρων

1/10/2012

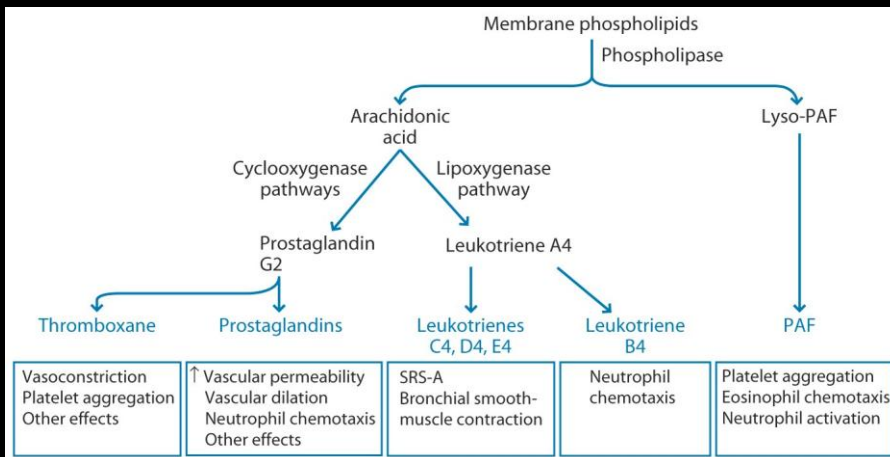
- Μεσολαβητές:
- Πρωτογενείς: παράγονται πριν την αποκοκκίωση, αποθηκεύονται στα κοκκία
- Ισταμίνη, πρωτεάσες, ηπαρίνη, χημειοτακτικοί παράγοντες
- Δευτεροταγείς: απελευθερώνονται με την διάσπαση των μεμβρανικών φωσφολιπιδίων κατά την αποκοκκίωση
- Λευκοτριένια, προσταγλανδίνες, PAF, κυτταροκίνες
- Διαφορετικές συνθέσεις μεσολαβητών → διαφορετικά κλινικά συμπτώματα

Τα βιοχημικά γεγονότα ενεργοποίησης και αποκοκκίωσης των ιστιοκυττάρων

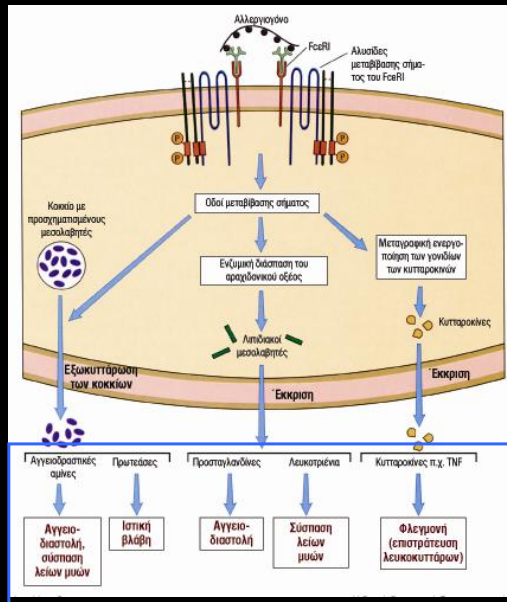
1/10/2012

Λιπιδικοί μεσολαβητές

1/10/2012

- Απελευθέρωση μεσολαβητών οι οποίοι αποτελούν τον τελικό δραστικό μηχανισμό της άμεσης υπερευαισθησίας

■ Κλινικές εκδηλώσεις αντιδράσεων τύπου I

■ Συστημική αναφυλαξία

- Φάρμακα, τσίμπημα μέλισσας, τροφές → (5-10 min) → πτώση της αρτηριακής πίεσης, καταπληξία (shock) λόγω της αγγειοδιαστολής και διαφυγής υγρών, απόφραξη των αεραγωγών λόγω οιδήματος του λάρυγγα (σύσφιξη των βρογχιολίων).
- Θεραπεία: Επινεφρίνη (α) χαλάρωση λείων μυών, (β) αύξηση καρδιακής παροχής (γ) αναστολή αποκοκκίωσης (αύξηση cAMP)

■ Τοπική αναφυλαξία

- Περιορισμός της αντίδρασης σε συγκεκριμένο ιστό ή όργανο (επιθηλιακές επιφάνειες εισόδου)
- Αλλεργική ρινίτιδα: αλλεργιογόνα στον συνδετικό και ρινικό βλεννογόνο → τοπική αγγειοδιαστολή και αυξημένη διαπερατότητα των τριχοειδών → αύξηση έκκρισης βλέννας, φτέρνισμα, βήχας, φλεγμονή των ανώτερων αεραγωγών

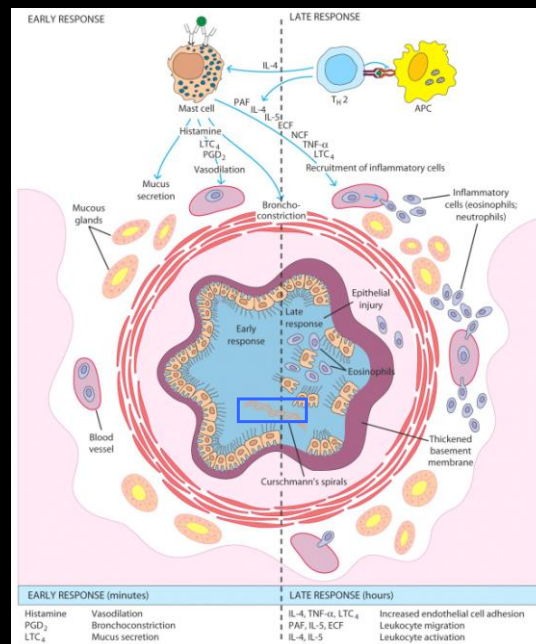
1/10/2012

Κλινικές εκδηλώσεις αντιδράσεων τύπου I

- Τροφικές αλλεργίες: σύσπαση εντερικών λείων μυών → εμετός, διάρροια
- Εισαγωγή αλλεργιογόνου στην κυκλοφορία → κρίση άσθματος, αντίδραση ερυθήματος και πομφού (P-K αντίδραση)
- Ατοπική δερματίτιδα (αλλεργικό έκζεμα) → παιδική ηλικία, ερυθματώδεις διογκώσεις του δέρματος με πύον (T_H2 και εωσινόφιλα)
- Άσθμα: Αλλεργικό (γύρη, σκόνη) έναντι μη-αλλεργικό (άσκηση, κρύο)
→ συστολή πνευμονικών λείων μυών → οίδημα αεραγωγού, έκκριση βλέννας, φλεγμονή → απόφραξη αεραγωγού

1/10/2012

Πρώιμη και επιβραδυνόμενη απόκριση στο άσθμα

1/10/2012

■ Ατοπία και γενετική προδιάθεση

- Κληρονομική προδιάθεση έναντι κοινών περιβαλλοντικών παραγόντων
→ μη φυσιολογική παραγωγή IgE

Table 1. Major candidate susceptibility genes for allergic diseases discovered to date.

Chromosome	Genes	Proposed function
20p13	ADAM33	Airway remodeling/bronchial smooth muscle contraction.
16p12	IL-4RA	Forming part of the IL-4 and IL-13 receptors.
14q11	TCR α/δ	Restricts the ability of T lymphocytes to react to specific allergens.
13q14	PHF11	Regulation of lymphocyte activation and immunoglobulin synthesis.
11q13-21	Fc ϵ RI- β	Amplifies Fc ϵ RI receptor's response to activation and stabilizes the expression of the receptor on the surface of mast cells.
7p15	NSR1	Encodes for the NSR1-B receptor found in bronchial epithelial and smooth muscle cells.
6p21-24	MHC	Restricts IgE response to certain allergens.
	TNF	Mediator of inflammatory response.
	LT α	Regulates TNF gene expression.
5q23-35	Cytokine cluster	Regulates the production of IL-4, IL-13, GM-CSF and IL-9.
	TIM family	Regulates IL-4, IL-13 production/degree of airway hypersensitivity.
	p40	Encodes for one of the two subunits of IL-12.
	ADRB2	Regulates airway's smooth muscle responsiveness.
	CD14	High affinity ligand for bacterial LPS.
2q14	DPP10	Regulates the activity of various cytokines and chemokines.
	Tbet, GATA-3, FOXP3	Regulate differentiation into Th1, Th2, and Treg cells, respectively.

ADAM33: Alpha disintegrin and metalloproteinase 33, IL-4RA: alpha chain of the IL-4 receptor, TCR α/δ : T cell receptor α/δ , PHF11: PHD finger protein 11, Fc ϵ RI- β : β chain of the high-affinity IgE receptor, NSR1: Neuropeptide S Receptor 1, MHC: Major Histocompatibility Complex, TNF: tumor necrosis factor, LT α : lymphotxin-alpha, GM-CSF: granulocyte-macrophage colony-stimulating factor, TIM: T cell Immunoglobulin and Mucin domain, ADRB2: β 2 adrenergic receptor, DPP10: dipeptidyl peptidase-10, FOXP3: forkhead box P3.

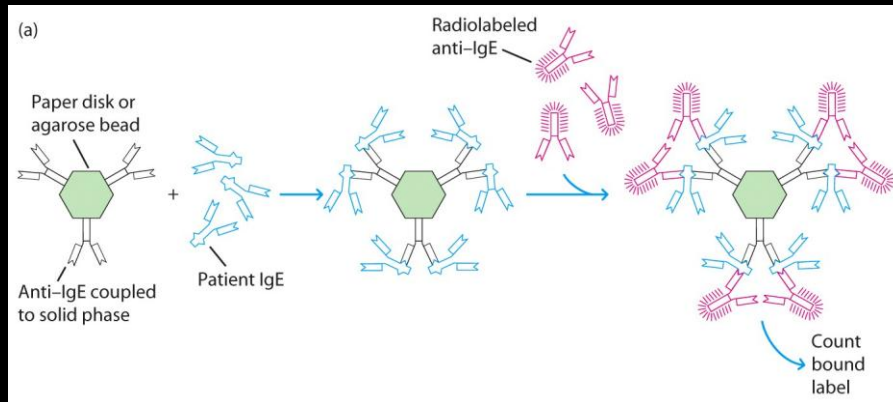
1/10/2012

- Ανίχνευση αντιδράσεων τύπου I – Έμμεση
- Δερματικές δοκιμασίες
- Εμφάνιση μέσα σε 30'
- Διάρκεια μέχρι 24 ώρες

■ Ανίχνευση αντιδράσεων τύπου I – Άμεση

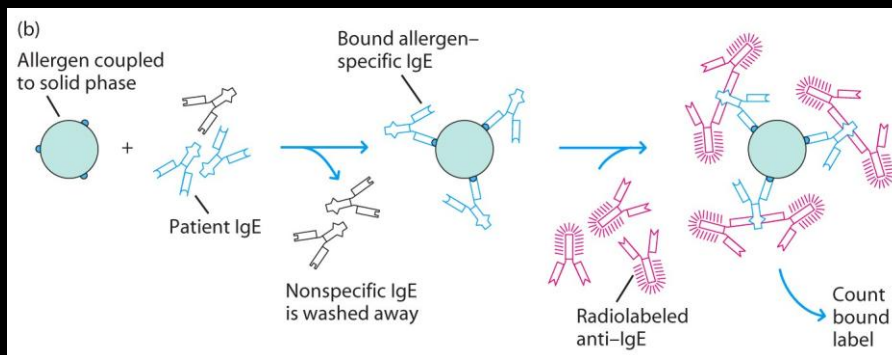
■ I) Ραδιοανοσοπροσροφητική δοκιμασία (RIST) – επίπεδα ολικής IgE ορού

1/10/2012

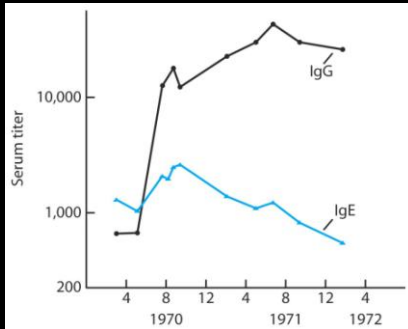
■ Ανίχνευση αντιδράσεων τύπου I – Άμεση

■ II) Ραδιοαλλεργιογονοπροσροφητική δοκιμασία (RAST) – επίπεδα ειδικής IgE

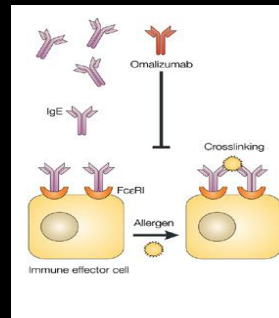
1/10/2012

■ Θεραπευτική αντιμετώπιση αντιδράσεων τύπου I

- Αποευαισθητοποίηση

- Χρήση μονοκλωνικών αντισωμάτων έναντι της IgE

1/10/2012

■ Θεραπευτική αντιμετώπιση αντιδράσεων τύπου I

- Αναστολή αποκοκκίωσης, ανταγωνισμός και καταστολή μεσολαβητών αλλεργίας, μείωση της φλεγμονής

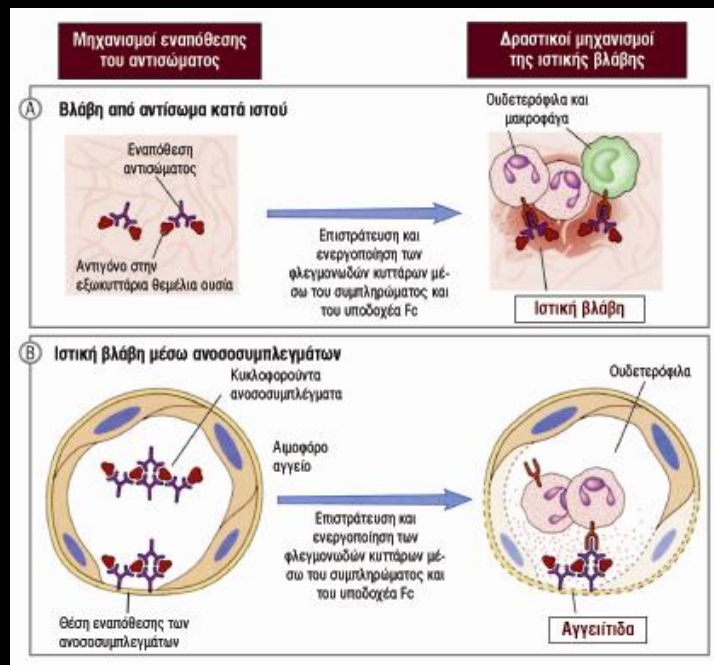
TABLE 16-4 Mechanism of action of some drugs used to treat type I hypersensitivity	
Drug	Action
Antihistamines	Block H ₁ and H ₂ receptors on target cells
Cromolyn sodium	Blocks Ca ²⁺ influx into mast cells
Theophylline	Prolongs high cAMP levels in mast cells by inhibiting phosphodiesterase, which cleaves cAMP to 5'-AMP*
Epinephrine (adrenalin)	Stimulates cAMP production by binding to β-adrenergic receptors on mast cells*
Cortisone	Reduces histamine levels by blocking conversion of histidine to histamine and stimulates mast-cell production of cAMP*

*Although cAMP rises transiently during mast-cell activation, degranulation is prevented if cAMP levels remain high.

1/10/2012

II-III) ΝΟΣΗΜΑΤΑ ΑΠΟ Ig ή Ig-Ag

- Ig εκτός IgE
- Νοσήματα από υπερευαισθησία τύπου II (Ig + Ag σε εξωκυττάρια ουσία) → ειδικά για ιστό
- Νοσήματα από υπερευαισθησία τύπου III (Ig + Ag σε διακλαδώσεις αιμοφόρων αγγείων ή σημεία υψηλής πίεσης νεφρών και αρθρικό υμένα) → συστηματικά (αγγειίτιδα, αρθρίτιδα, νεφρίτιδα)
- Ag συνήθως μη μικροβιακά

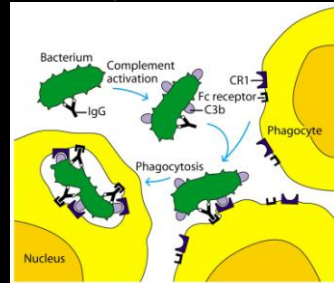

Υπερευαισθησία εξαρτώμενη από αντίσωμα (Τύπου II)

Αντίσωμα εκτός της IgE + αντιγόνο → εξωκυττάρια ουσία → ιστοειδικότητα

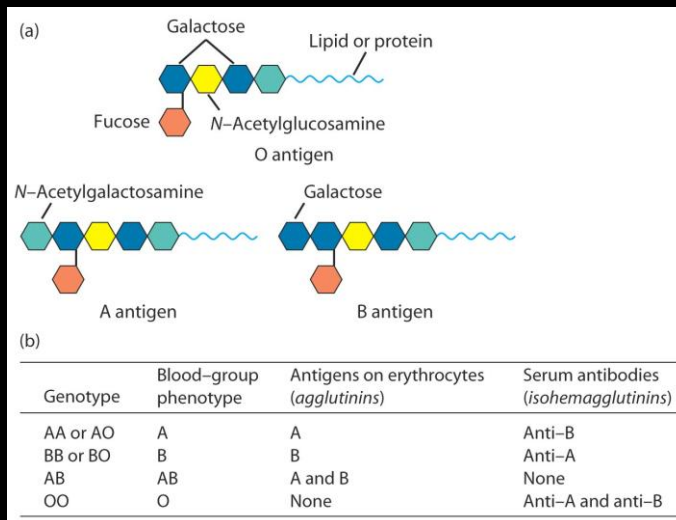
Καταστροφή των κυττάρων μέσω.....

- Ενεργοποίηση του συμπληρώματος
- ADCC
- Ωψωνινοποίηση και φαγοκυττάρωση

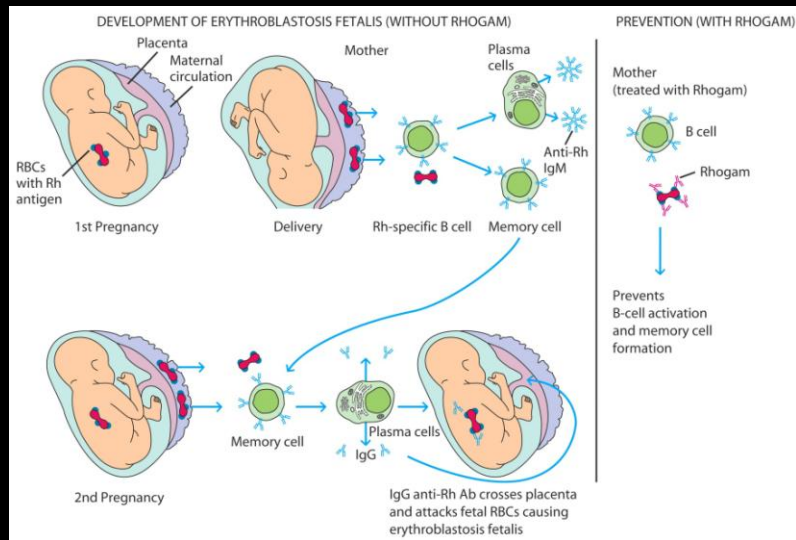
1/10/2012

Αντιδράσεις τύπου II – αντιδράσεις μετάγγισης

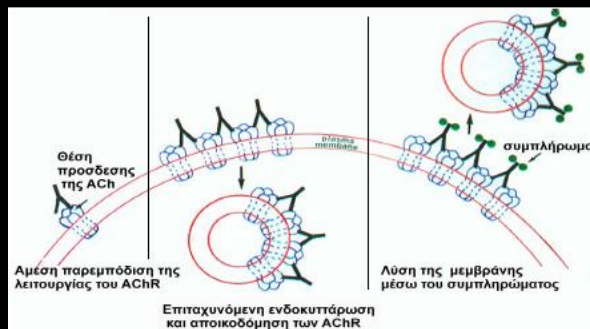
1/10/2012

■ Αντιδράσεις τύπου II – εμβρυική ερυθροβλάστωση

1/10/2012

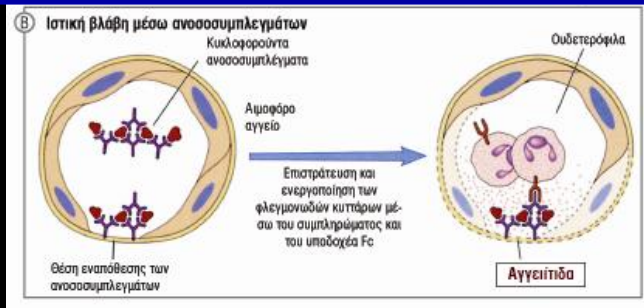
■ Παράδειγμα δραστικού μηχανισμού νοσήματος προκαλούμενο από αντίσωμα → δράση κατά του υποδοχέα ακετυλοχολίνης (AChR) → Βαριά μυασθένεια

1/10/2012

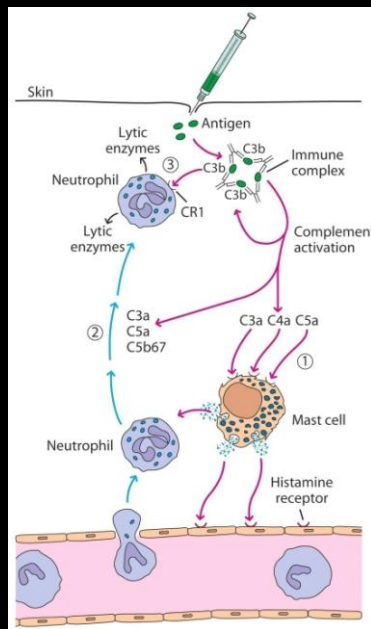
■ Υπερευαισθησία μεσολαβούμενη από συμπλέγματα αντιγόνου-αντισώματος (Τύπου III)

- Ανοσοσυμπλέγματα σε τοιχώματα αγγείων, αρθρικούς υμένες χασμοσυνδέσμων, βασικές μεμβράνες σπειραμάτων νεφρών, πλέγμα εγκεφάλου
- Ενεργοποίηση συμπληρώματος → επιστράτευση ουδετερόφιλων → ιστική βλάβη
- Συστημικά νοσήματα (αγγειίτιδα, αρθρίτιδα, νεφρίτιδα)

1/10/2012

■ Τοπική αντίδραση υπερευαισθησίας τύπου III – αντίδραση Arthus

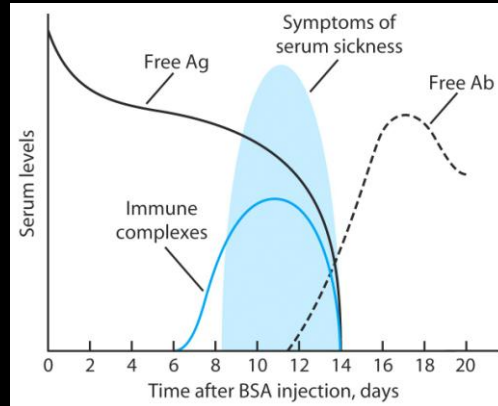

- Συστημική αντίδραση υπερευαισθησίας τύπου III

Μεγάλες ποσότητες αντιγόνου στην κυκλοφορία → ανοσοσυμπλέγματα κυρίως σε περιοχές διήθησης του πλάσματος → μη-ιστοειδική πρόκληση βλαβών

Πυρετός, αδυναμία, γενικευμένη αγγειίτιδα με οίδημα, αρθρίτιδα, σπειραματονεφρίτιδα

- Χορήγηση ξένου ορού (π.χ. αντιτετανικός) → ορονοσία

1/10/2012

- Πειραματικό σύστημα Ορονοσίας

- Αυτοάνοσες:
- Συστημικός ερυθματώδης λύκος
- Ρευματοειδής αρθρίτιδα
- Αλλεργικές αντιδράσεις σε πενικιλίνη και σουλφοναμίδες
- Μολυσματικοί παράγοντες:
- Μεταστρεπτοκοκκική σπειραματονεφρίτιδα, μηνιγγίτιδα, ηπατίτιδα, μονοπυρήνωση, ελονοσία

- Υπερευαισθησία επιβραδυνόμενου τύπου IV (DTH)
- Η βλάβη προκαλείται από τα Τ λεμφοκύτταρα (εντοπισμένη φλεγμονώδη απόκριση)
- Χρονική καθυστέρηση στην εκδήλωση της αντίδρασης
- Ρόλος των μακροφάγων
- Ιστική βλάβη – συχνά μη συστηματική και συνέπεια της Τ κυτταρικής απάντησης

1/10/2012

- Κατηγορίες αντιγόνων που επάγουν αντίδραση υπερευαισθησίας επιβραδυνόμενου τύπου IV

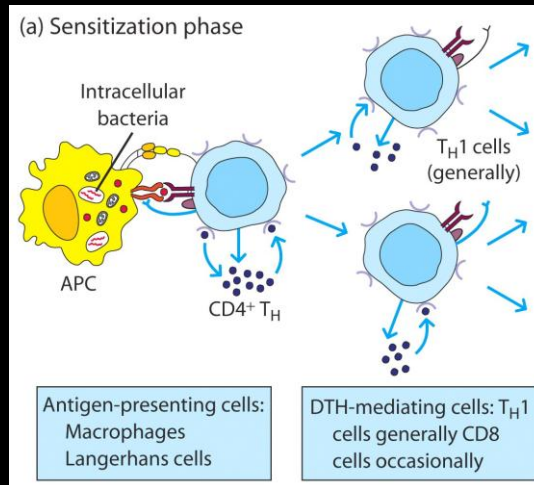
TABLE 16-6

Intracellular pathogens and contact antigens that induce delayed-type (type IV) hypersensitivity

Intracellular bacteria	Intracellular viruses
<i>Mycobacterium tuberculosis</i>	Herpes simplex virus
<i>Mycobacterium leprae</i>	Variola (smallpox)
<i>Listeria monocytogenes</i>	Measles virus
<i>Brucella abortus</i>	
Intracellular fungi	Contact antigens
<i>Pneumocystis carinii</i>	Picrylchloride
<i>Candida albicans</i>	Hair dyes
<i>Histoplasma capsulatum</i>	Nickel salts
<i>Cryptococcus neoformans</i>	Poison ivy
Intracellular parasites	Poison oak
<i>Leishmania</i> sp.	

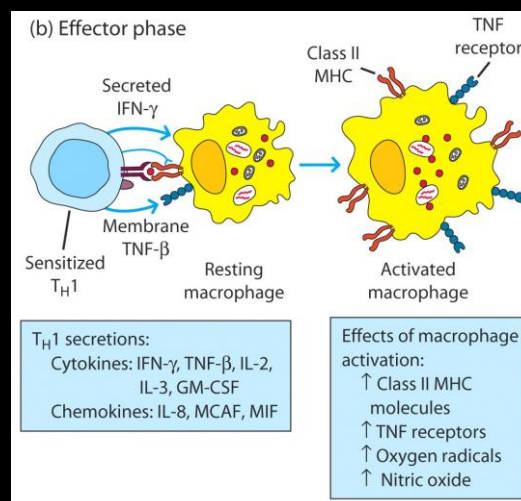
1/10/2012

- Επιβραδυνόμενη Υπερευαισθησία τύπου IV
- Φάση ευαισθητοποίησης της DTH απόκρισης (1-2 εβδομάδες)

1/10/2012

- Επιβραδυνόμενη Υπερευαισθησία τύπου IV
- Επανεκθεση στο αντιγόνο
- Δραστική φάση της DTH απόκρισης (48-72h)

1/10/2012

■ Ανίχνευση της DTH αντίδρασης με δερματική δοκιμασία (τέστ Mantoux)

- TB αντιγόνα παρουσιάζονται από τα μακροφάγα
- Επανάκτηση, ενεργοποίηση, πολλαπλασιασμός και συσσώρευση των μακροφάγων και των CD4 T κυττάρων που προκαλούν την ιστική βλάβη
 - IL-2, IFN- γ και TNF α

1/10/2012

■ Παρατεταμένη DTH απόκριση \rightarrow διαίωση της φλεγμονής \rightarrow κοκκιωματική αντίδραση

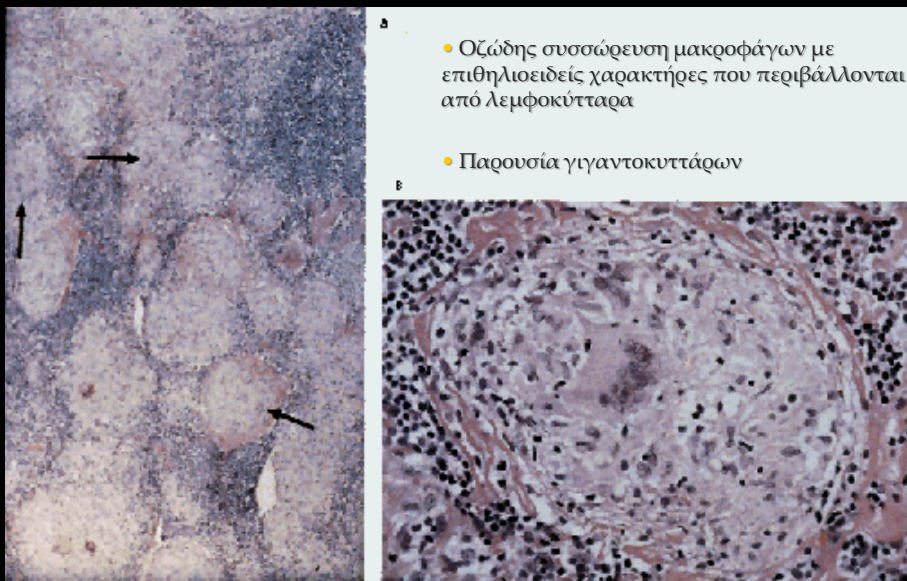

TABLE 16-5

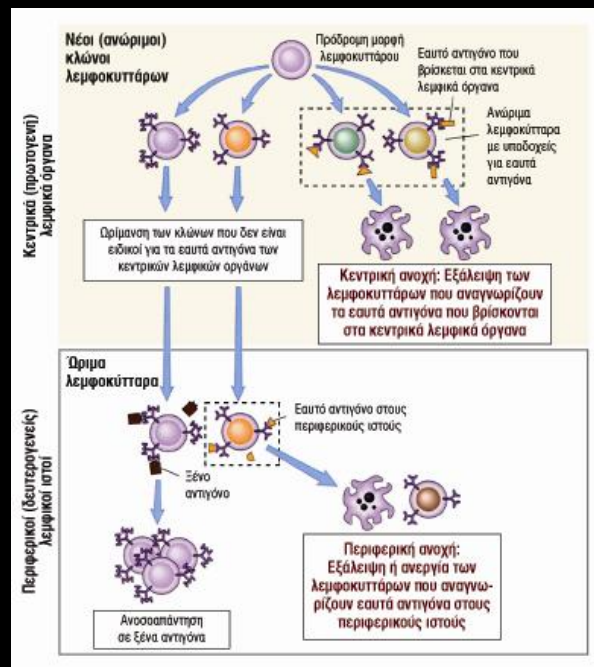
Penicillin-induced hypersensitive reactions

Type of reaction	Antibody or lymphocytes induced	Clinical manifestations
I	IgE	Urticaria, systemic anaphylaxis
II	IgM, IgG	Hemolytic anemia
III	IgG	Serum sickness, glomerulonephritis
IV	T _{DTH} cells	Contact dermatitis

1/10/2012

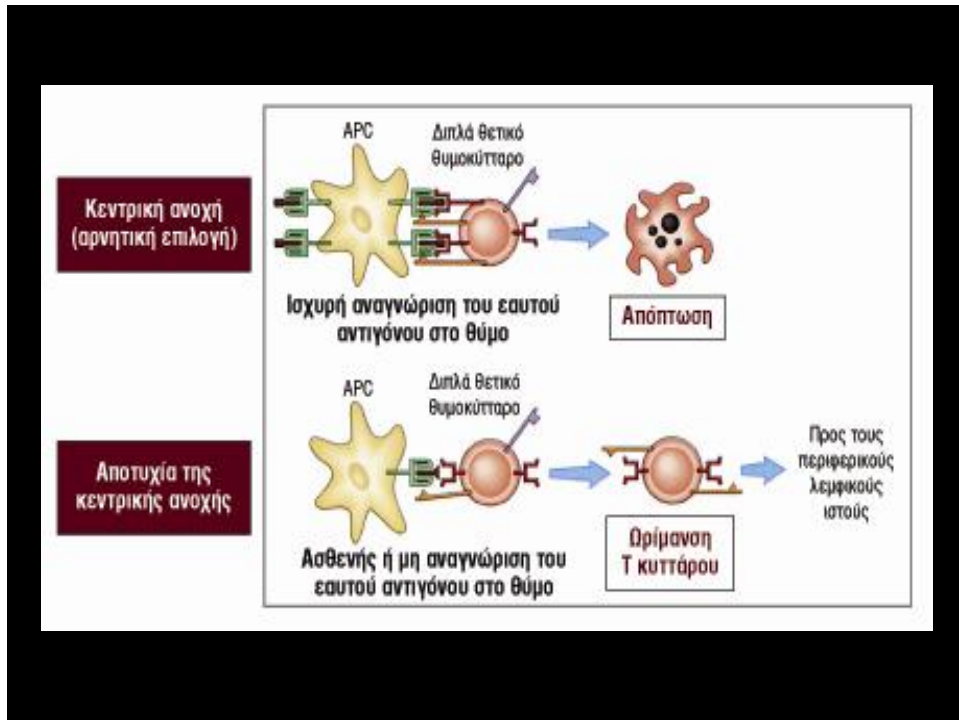
ΑΝΟΣΙΑΚΗ ΑΝΟΧΗ

- Σημασία για:
- Αυτοανοσία
- Μεταμόσχευση
- Γονιδιακή θεραπεία
- Χορήγηση ξένων πρωτεϊνών (π.χ. παράγων VIII στην αιμοφιλία)

- Κεντρική: ανώριμα λεμφοκύτταρα
- Περιφερειακή: ώριμα λεμφοκύτταρα, αναγνώριση αντιγόνου σε ειδικές συνθήκες
- Θάνατος (deletion, κυρίως για κεντρική ανοχή), Ανεργία (anergy), Ενεργητική καταστολή (suppression) από κατασταλτικά Τ-λεμφοκύτταρα

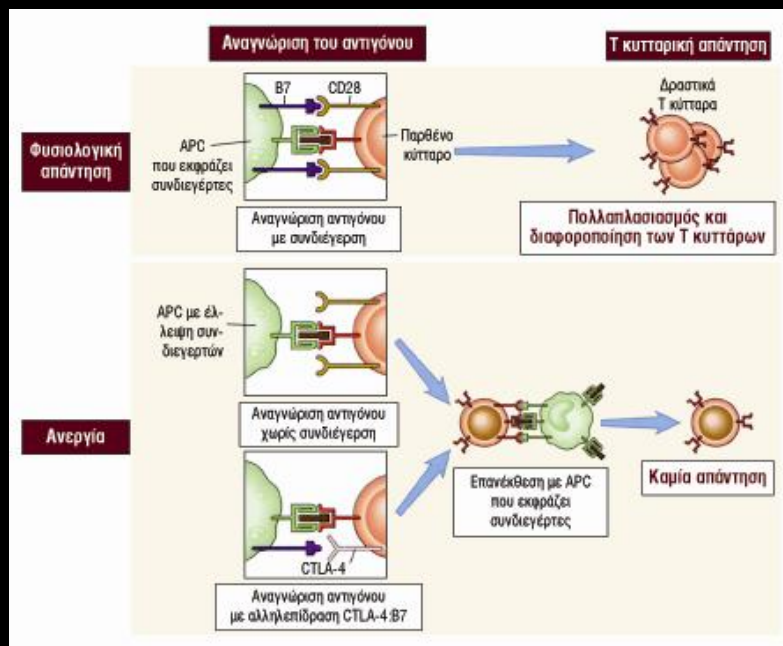
Τ – λεμφοκύτταρα

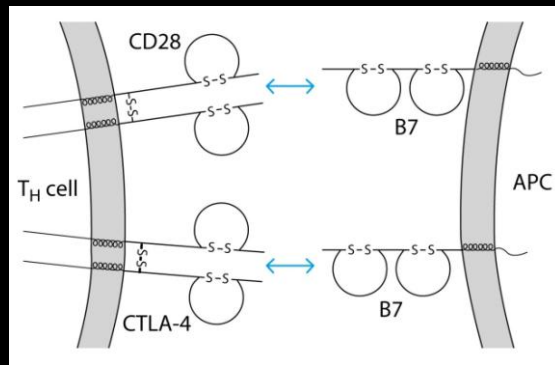
- **Κεντρική ανοχή** (θύμος) →
- Εαυτά αντιγόνα επεξεργάζονται και παρουσιάζονται με MHC από APC του θύμου
- Αναγνώριση Ag με μεγάλη συνάφεια (ισχυρή αλληλεπίδραση → υψηλή συγκέντρωση Ag και TCR μεγάλης συγγένειας) →
- Μεταγωγή σήματος (?) διαφορετικού σε σχέση με ώριμα T-λεμφοκύτταρα →
- αρνητική επιλογή (απόπτωση) ή διαφοροποίηση προς κατασταλτικά T-κύτταρα

- **Περιφερειακή ανοχή** (για ιστο-ειδικά αντιγόνα) →
- αναγνώριση χωρίς δεύτερο σήμα ή επανειλημμένη ενεργοποίηση T-κυττάρων →
- Ανεργία, θάνατος, καταστολή αυτοδραστικών λεμφοκυττάρων

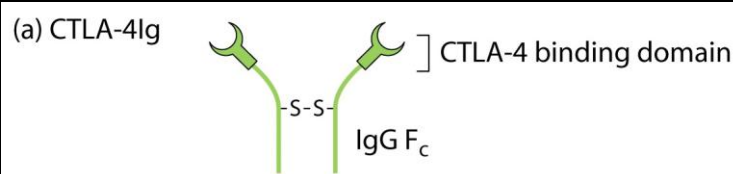
1) ΑΝΕΡΓΙΑ

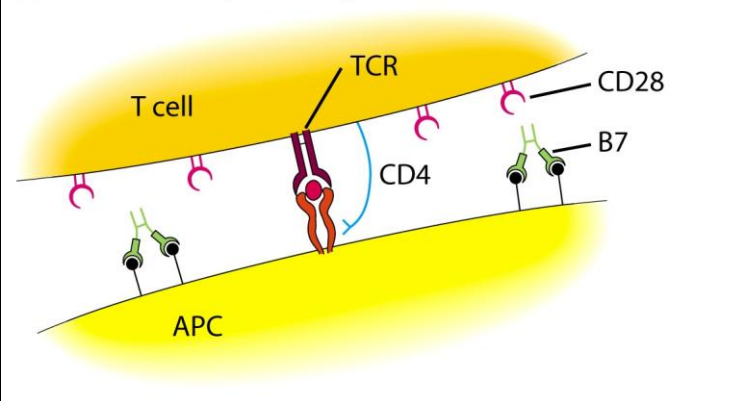
- CD28: παρθένα και ενεργοποιημένα Τ-λεμφοκύτταρα
- CTLA-4: μόνο σε ενεργοποιημένα Τ-λεμφοκύτταρα, υψηλότερη συγγένεια για B7
- Χαμηλά επίπεδα B7 συνδέουν κατά προτίμηση CTLA-4 → αναστολή ενεργοποίησης
- Σημασία APCs ιστών → σε ηρεμία εκφράζουν χαμηλές συγκεντρώσεις B7, παρουσιάζουν εαυτά Ag σε Τ-κύτταρα → ανεργία
- Ενεργοποίηση APCs από λοιμώξεις μπορεί να παίζει ρόλο σε αυτοανοσία

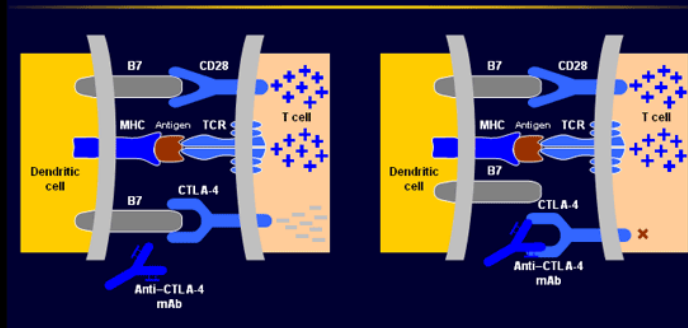
- Ποντίκια που έχει ανενεργοποιηθεί γονίδιο CTLA-4 ???
- Μονοκλωνικά με τμήμα του CTLA-4

(b) B7 blockade by CTLA-4Ig

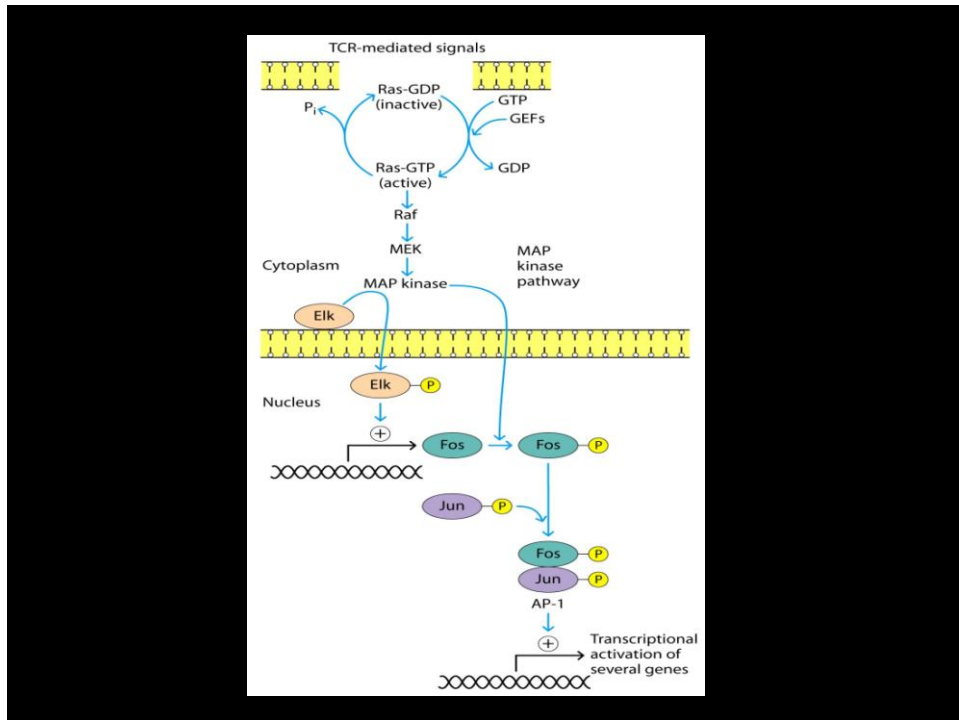
CTLA-4 Blockade Prevents Downregulation of T Cells

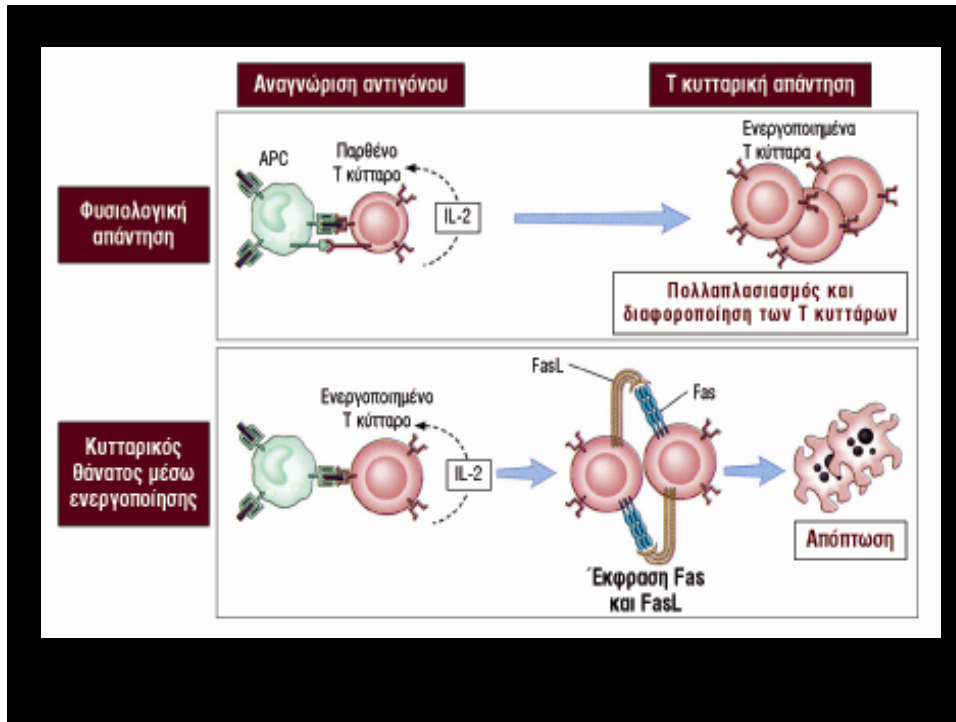
- Ipilimumab is a fully human IgG1-kappa monoclonal antibody that enhances antitumor immune response by selectively binding to CTLA-4 expressed on activated T-cells, thereby preventing the inhibitory modulation of T-cell activation
- Early clinical studies have demonstrated that ipilimumab has activity in metastatic melanoma, and other histologies.

■ ΒΙΟΧΗΜΙΚΟΣ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ:

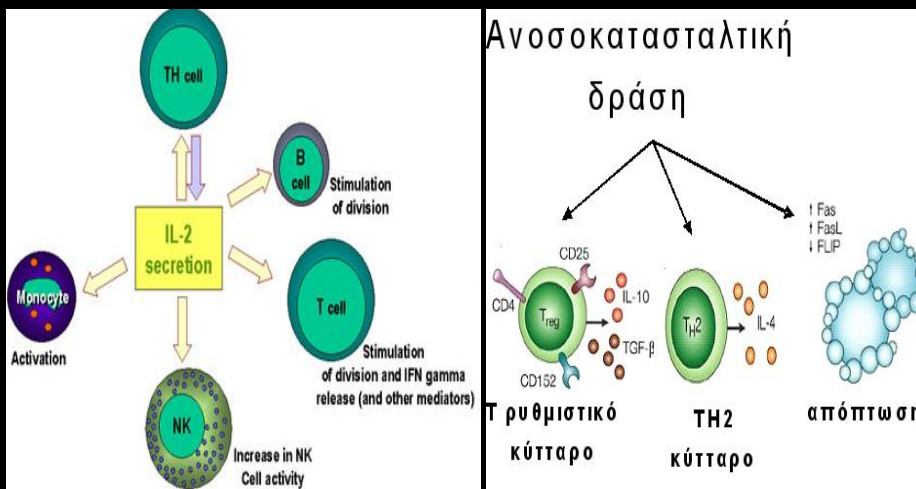
1. Δεν παράγεται IL-2 (αυξητικός παράγοντας T λεμφοκυττάρων),
2. μη ενεργοποίηση MAP κινάσης → μη παραγωγή μεταγραφικού παράγοντα AP-1

2) ΚΥΤΤΑΡΙΚΟΣ ΘΑΝΑΤΟΣ ΕΠΑΓΩΜΕΝΟΣ ΑΠΟ ΕΝΕΡΓΟΠΟΙΗΣΗ

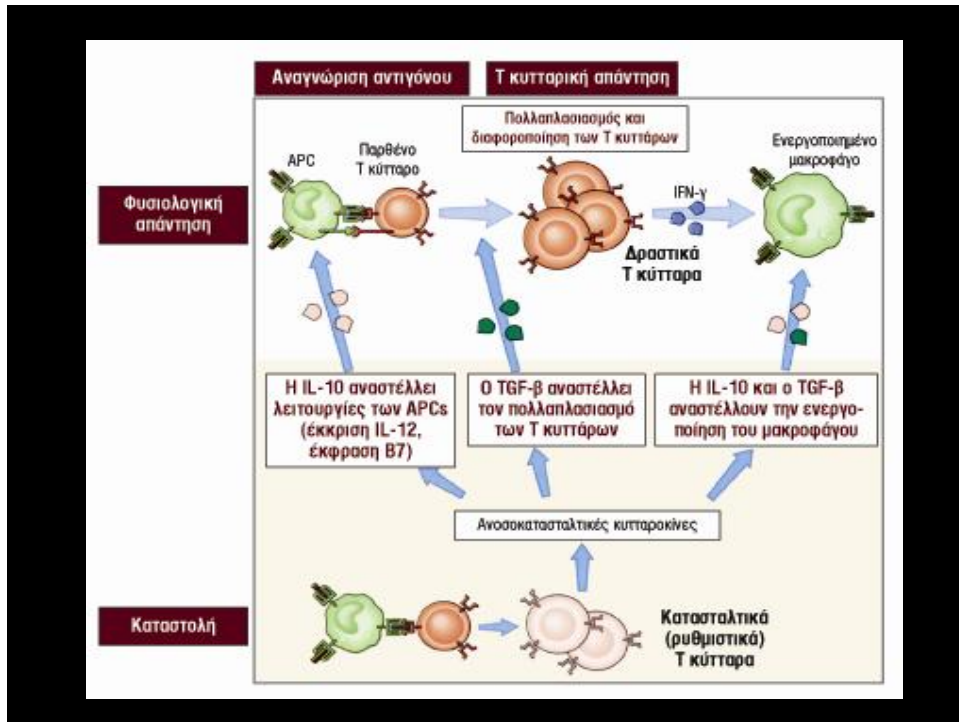

Ο ρόλος της IL-2 στην ανοσοαπάντηση

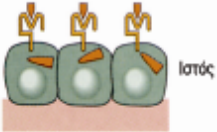

- Σύνδεση Fas – FasL → ενεργοποίηση μεταγραφής κασπασών
- Μεταλλάξεις στα γονίδια fas & fasL → λεμφουπερπλαστικό σύνδρομο
- Ρόλος IL-2 (υψηλές συγκεντρώσεις αυξάνουν την απόπτωση)
- Έλλειψη IL-2 → αυτοανοσία

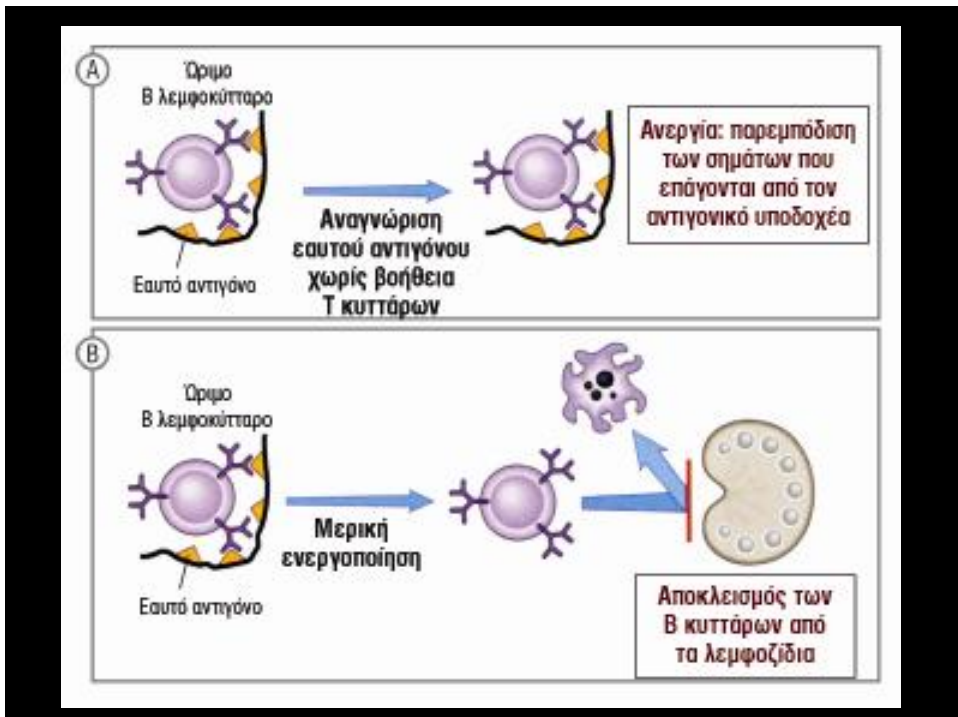
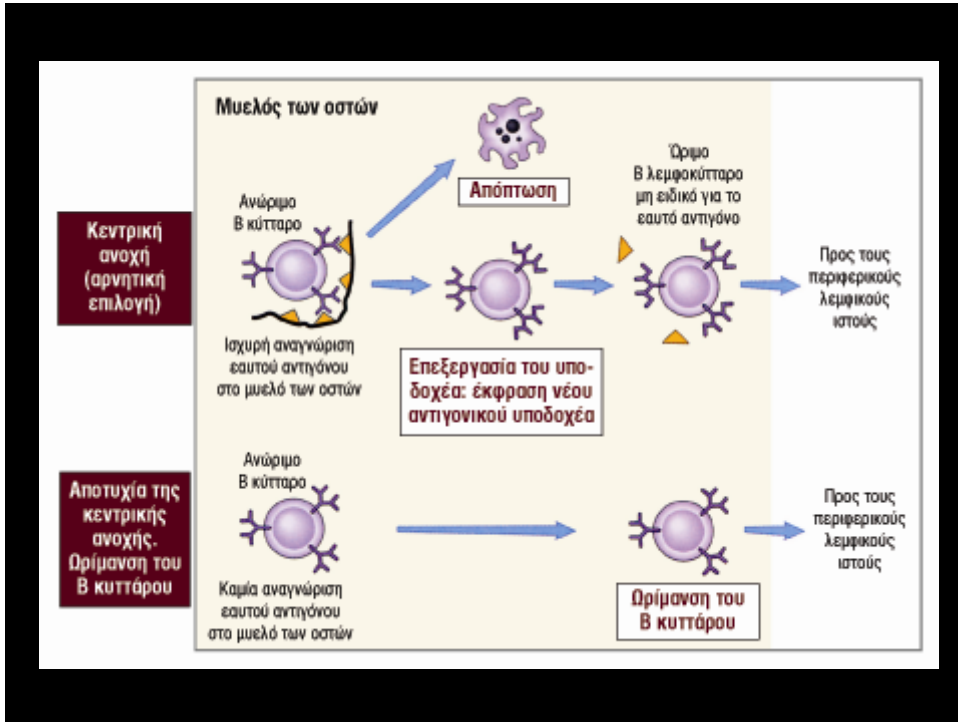
3) ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ ΑΝΟΣΟΚΑΤΑΣΤΟΛΗ

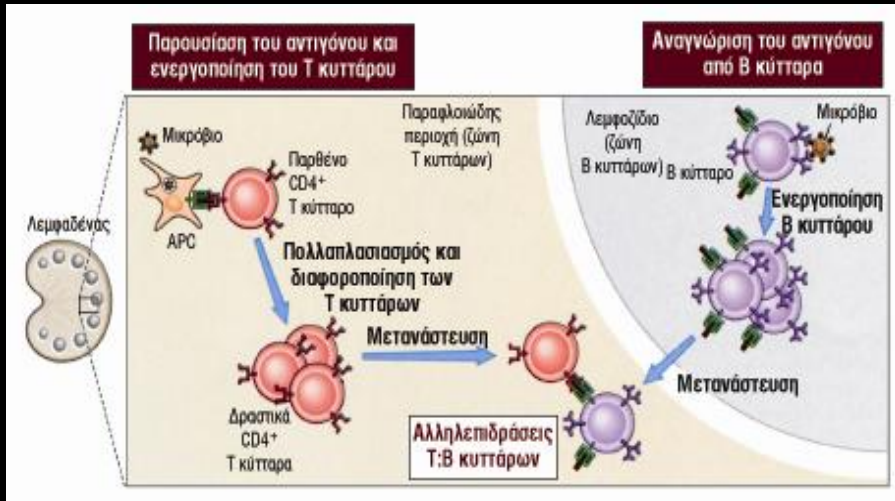

- Απουσία ενεργοποιημένων T-κυττάρων
→ εκτεταμένη αυτοάνοση αντίδραση

Χαρακτηριστικό του αντιγόνου	Ανοχογονικά εαυτά αντιγόνα	Ανοσογονικά Ξένα αντιγόνα
Παρουσία στα κεντρικά όργανα	Ναι (ορισμένα εαυτά αντιγόνα): υψηλές συγκεντρώσεις επάγουν αρνητική επιλογή (κεντρική ανοχή)	Όχι: τα μικροβιακά αντιγόνα συγκεντρώνονται στα περιφερικά λεμφικά όργανα
Παρουσίαση με δεύτερα σήματα (φυσική ανοσία)	Όχι: έλλειψη δευτέρων σημάτων μπορεί να οδηγήσει σε ανεργία των Τ κυττάρων ή σε ενεργοποίηση των κατασταλτικών κυττάρων	Ναι: τυπικά συναντάται με μικροοργανισμούς. Τα δεύτερα σήματα προάγουν την ενεργοποίηση των λεμφοκυττάρων
Παραμονή του αντιγόνου	Μακροχρόνια (σε όλη τη ζωή): επανειλημμένη ενεργοποίηση των Τ κυττάρων προκαλεί απόπτωση	Συνήθως βραχυχρόνια. Οι ανοσοαπαντήσεις εξαλείφουν το αντιγόνο

Β-ΛΕΜΦΟΚΥΤΤΑΡΑ

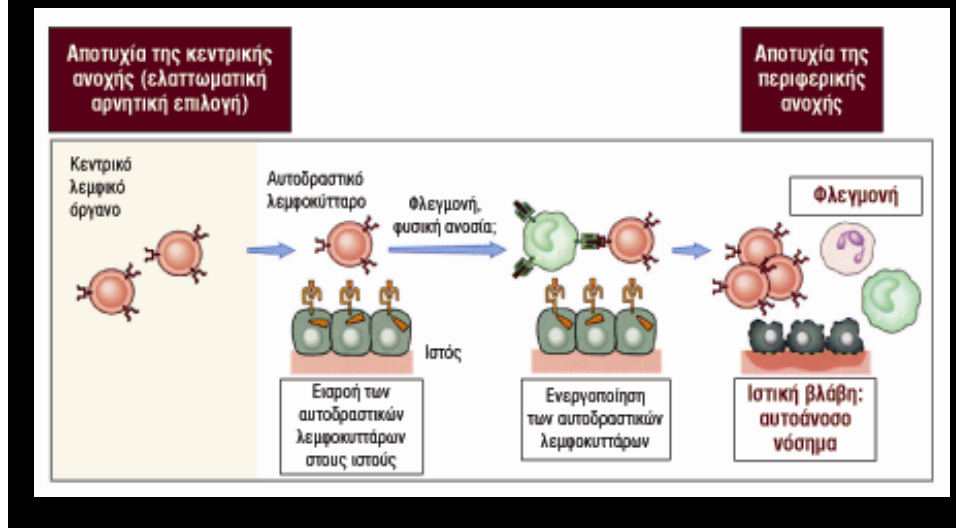
- T-κύτταρα ↓ CCR7, B-κύτταρα ↑ CCR7

Χαρακτηριστικό	T λεμφοκύτταρο	B λεμφοκύτταρο
Θέση επαγωγής ανοχής	Θύμος, περιφερικά λεμφικά όργανα	Μυελός των οστών, περιφερικά λεμφικά όργανα
Στάδιο ωρίμανσης	CD4+CD8+ T Λεμφοκύτταρο	Ανώριμο (IgM+IgD-) B Λεμφοκύτταρο
Σήμα επαγωγής ανοχής	Κεντρική: αναγνώριση Ag με υψηλή συνάφεια ----- Περιφερική: APCs χωρίς συνδιεγέρτες, επαναλαμβανόμενη διέγερση	Κεντρική: αναγνώριση Ag με υψηλή συνάφεια ----- Περιφερική: αναγνώριση Ag χωρίς βοηθητικά T λεμφοκύτταρα, απουσία δεύτερου σήματος
Κύριοι μηχανισμοί επαγωγής ανοχής	Κεντρική: κλωνική απαλοιφή (απόπτωση) ----- Περιφερική: ανεργία, κυτταρικός θάνατος επαγόμενος από ενεργοποίηση, καταστολή	Κεντρική: κλωνική απαλοιφή (απόπτωση), επεξεργασία υποδοχέα ----- Περιφερική: ανεργία, αναστολή μετακίνησης προς λεμφοζύδια

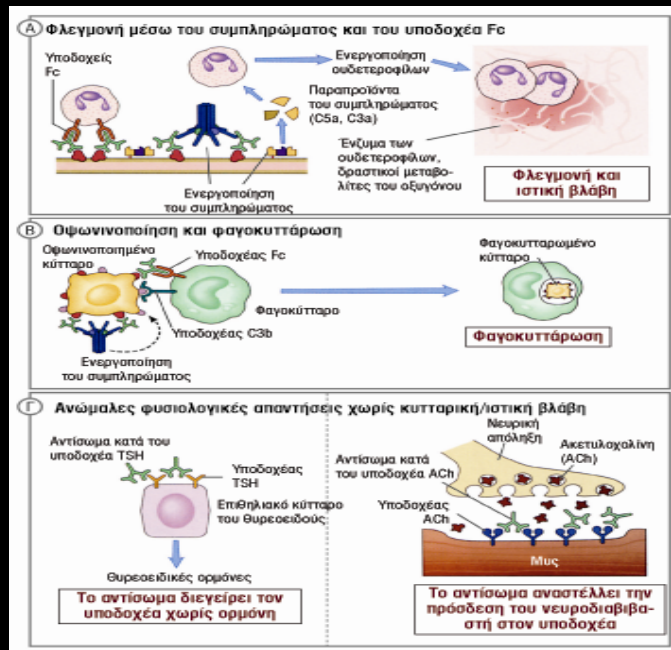
ΑΥΤΟΑΝΟΣΙΑ

- Paul Ehrlich: “horror autotoxicus”
- Υπεύθυνα αντισώματα (αυτοάνοση αιμολυτική αναιμία, θυρεοειδίτιδα Hashimoto) ή T-λεμφοκύτταρα (ρευματοειδής αρθρίτιδα, σκλήρυνση κατά πλάκας, IDDM) ή και τα δύο (SLE)
- 5-7% πληθυσμού
- Οργανοειδικές, συστηματικές

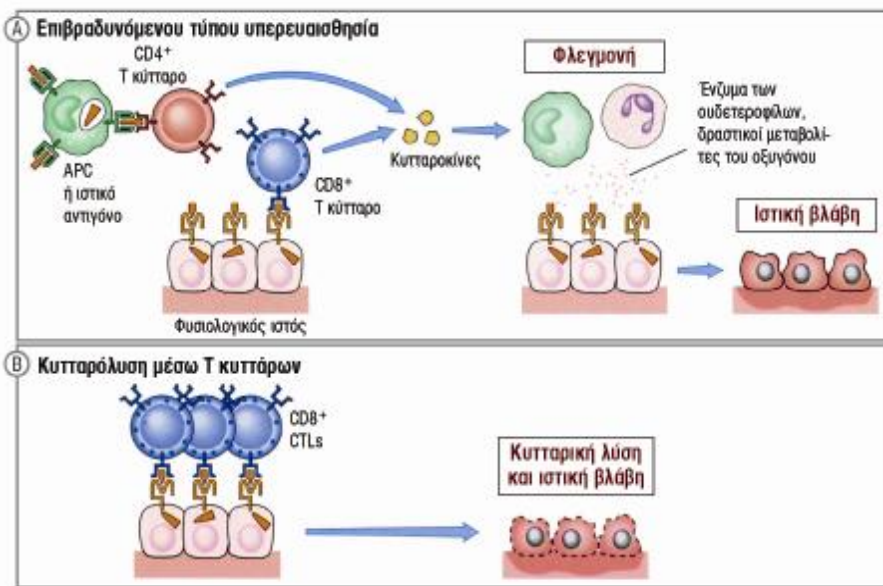
ΑΥΤΟΑΝΟΣΙΑ

Χυμική απόκριση

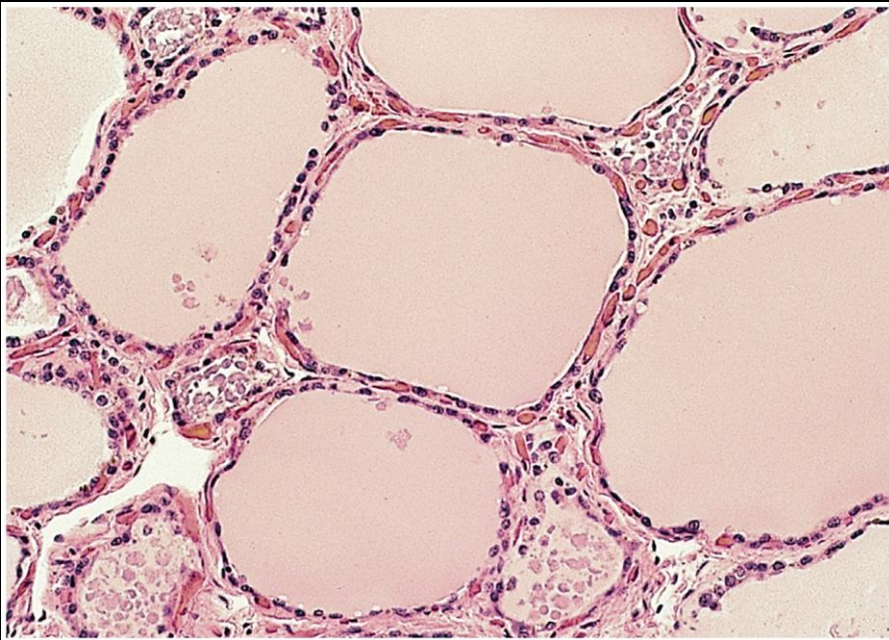

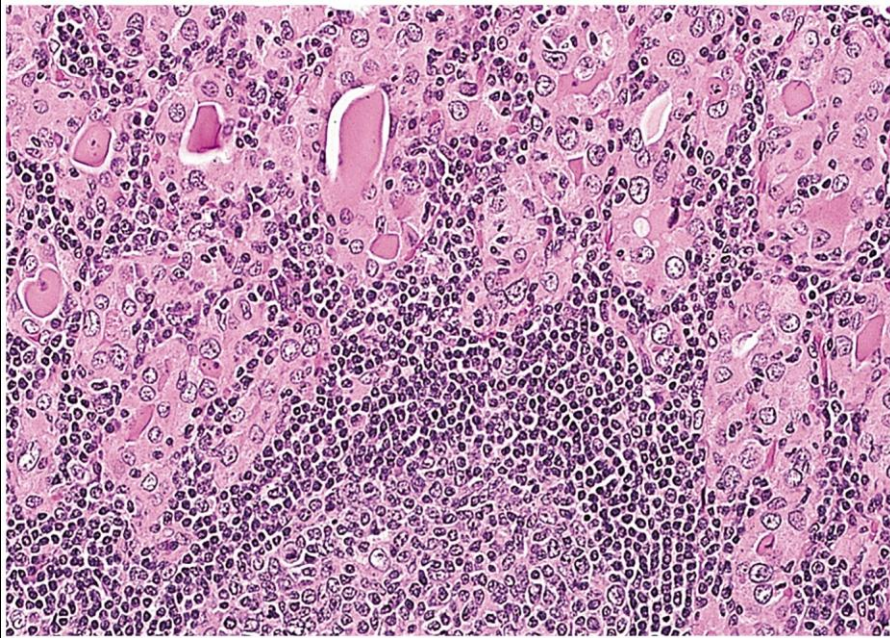
Κυτταρική απόκριση

Οργανοειδικές νόσοι από άμεση ιστική βλάβη

- θυρεοειδίτιδα Hashimoto
- Γυναίκες μέσης ηλικίας
- Αυτοαντισώματα και T_{H1} λεμφοκύτταρα έναντι αντιγόνων του θυρεοειδή, θυροσφαιρίνη & θυρεοειδική υπεροξειδάση (μικροσωματικό αντιγόνο) → μειωμένη έκκριση ορμονών → υποθυρεοειδισμός
- T_{H1} λεμφοκύτταρα → Αντίδραση επιβραδυνόμενης υπερευαισθησίας (DTH) → διείσδυση λεμφοκυττάρων, μακροφάγων και πλασματοκυττάρων → φλεγμονή → βρογχοκήλη

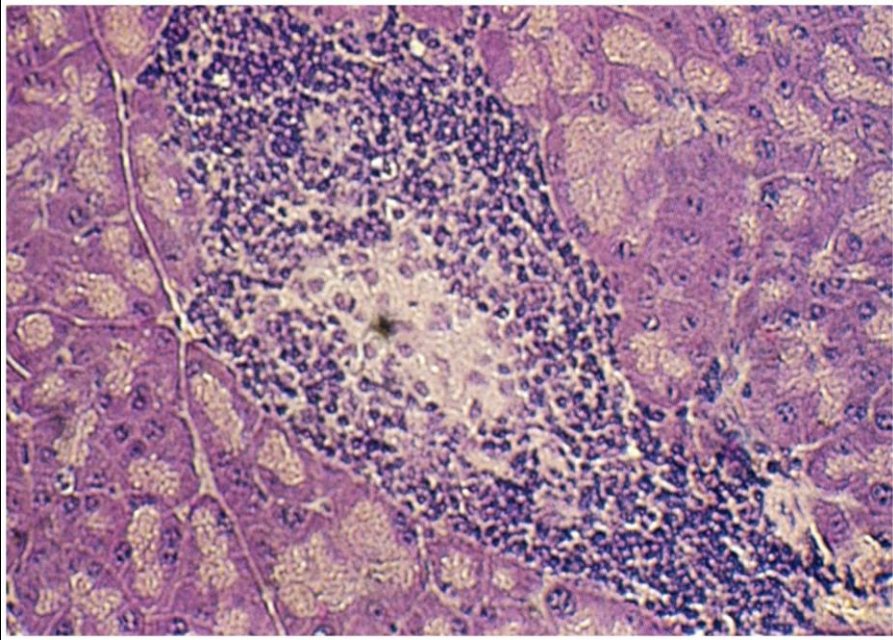
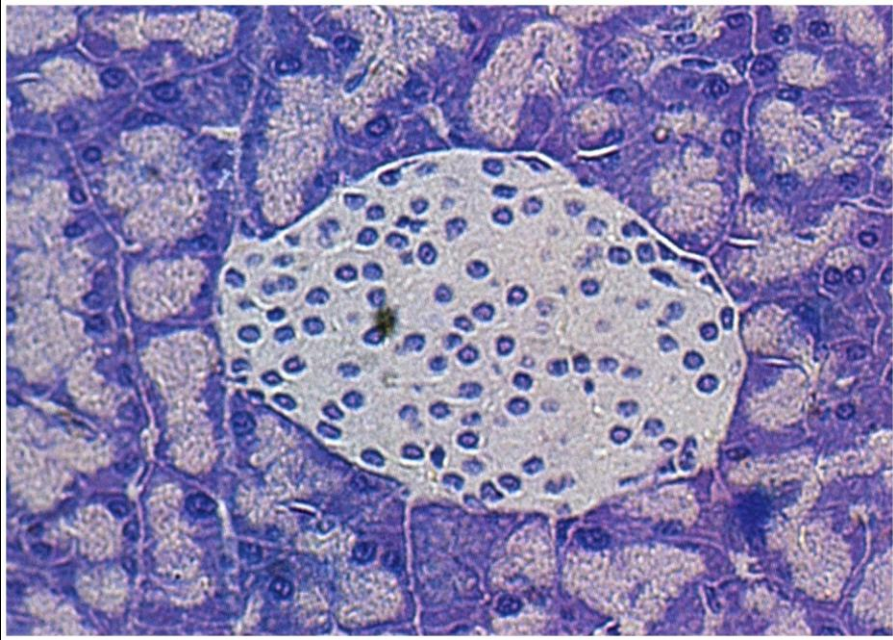

- ΑΥΤΟΑΝΟΣΕΣ ΑΝΑΙΜΙΕΣ:
- Κακοήθης αναιμία: αυτοαντισώματα έναντι ενδογενούς παράγοντα τοιχωματικών κυττάρων του στομάχου → μειωμένη απορρόφηση B12 από το λεπτό έντερο → διαταραχές ερυθροποίησης
- Αυτοάνοση αιμολυτική αναιμία: αυτο-Ig έναντι αντιγόνων RBC → οψωνινοποίηση και φαγοκυττάρωση
- Επαγόμενη από φάρμακα (π.χ. πενικιλίνη) αναιμία: αντιδρούν με πρωτεΐνες της μεμβράνης των RBC
- Δοκιμασία Coombs: επώαση RBC με αντι-IgG ορό → συγκόλληση RBC

- **Σύνδρομο του Goodpasture:**
- Αυτοαντισώματα έναντι πρωτεϊνών στις βασικές μεμβράνες των σπειραμάτων των νεφρών και των κυψελίδων του πνεύμονα →
- ενεργοποίηση συμπληρώματος → φλεγμονή → νεφρίτιδα και πνευμονική αιμορραγία
- Θάνατος σε μερικούς μήνες από την έναρξη των συμπτωμάτων

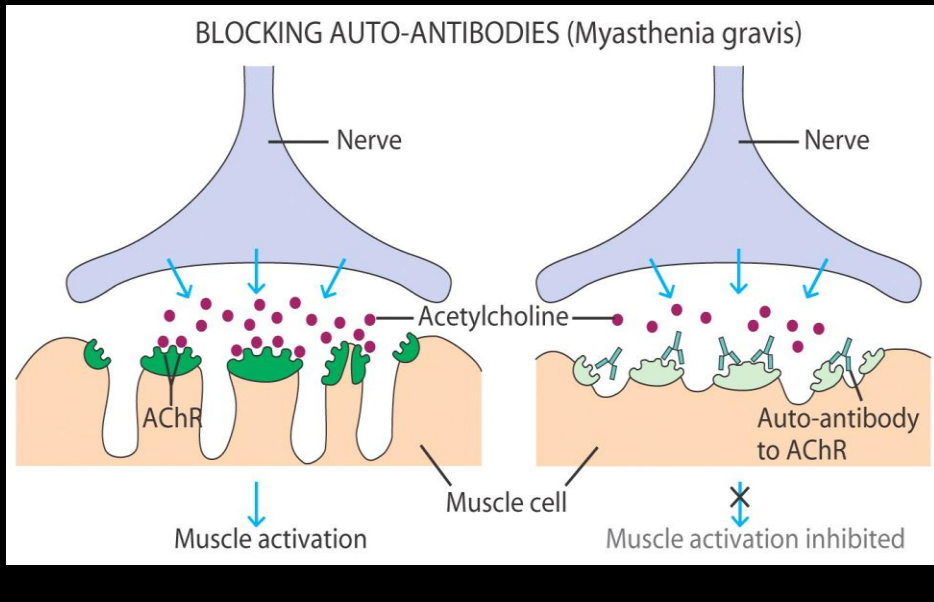
- **Ινσουλινοεξαρτώμενος διαβήτης**
- Αυτοάνοση προσβολή β-κυττάρων των νησίδων Langerhans του παγκρέατος →
- α) ενεργοποιημένα CTL's καταστρέφουν β-κύτταρα
- β) DTH αντίδραση μέσω T_H1 λεμφοκυττάρων → τοπική παραγωγή κυτταροκινών (TNF- α , IFN- γ & IL-1) & λυτικών ενζύμων από ενεργ. μακροφάγα
- Αυτοαντισώματα (λύση με συμπλήρωμα ή ADCC)
- ➔ **Κυτταρική νέκρωση & διείσδυση λεμφοκυττάρων (ΙΝΣΟΥΛΙΤΙΔΑ)**

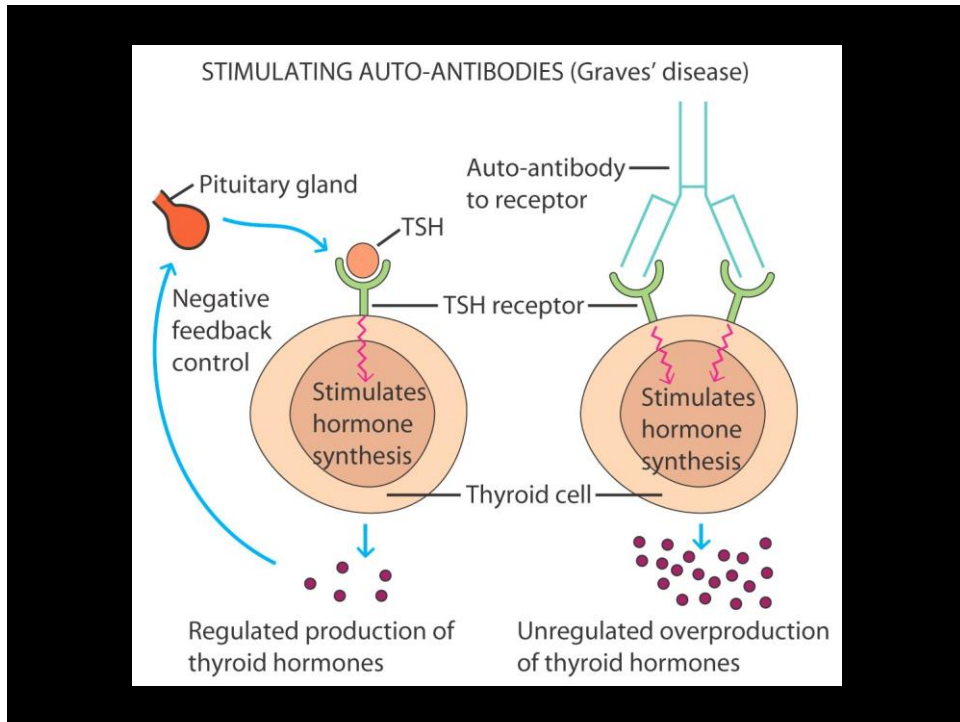
- **Ινσουλινοεξαρτώμενος διαβήτης**
- Καταστροφή β-κυττάρων των νησίδων Langerhans του παγκρέατος →
- ↓ παραγωγής ινσουλίνης → ↑ επίπεδα Glu
- → Κετοοξέωση, αυξημένη διούρηση
- Αθηροσκληρωτικές αλλοιώσεις στα αγγεία →
- παρεμπόδιση ροής → γάγγραινες στα άκρα
- βλάβες στα νεφρά
- τύφλωση

Οργανοειδικές νόσοι από
(παρεμποδίζοντα)
αυτοαντισώματα

■ Βαρεία μυασθένεια (Myasthenia Gravis)

- **Νόσος του Graves**
- LATS (long acting thyroid stimulating) Ig's
- → μιμούνται δράση TSH
- ενεργοποίηση αδενυλικής κυκλάσης →
- σύνθεση θυροξίνης και τριϊωδοθυρονίνης) →
- υπερθυρεοειδισμός

ΣΥΣΤΗΜΙΚΕΣ ΑΥΤΟΑΝΟΣΟΙ ΝΟΣΟΙ

Συστημικός ερυθηματώδης λύκος

- Γυναίκες (10:1) 20-40 ετών (λιγότερο συχνή σε καυκάσιες)
- Πυρετός, αδυναμία, αρθρίτιδα, δερματικά εξανθήματα (τύπου «πεταλούδας»), πνευρίτιδα, νεφρίτιδα, αγγειίτιδα
- Λιγότερο συχνά: αιμολυτική αναιμία, θρομβοκυτταροπενία, διαταραχές CNS)

- Διάφορα είδη αυτοαντισωμάτων:
- DNA (πιο συχνά, διαγνωστικό κριτήριο), ιστόνες & ριβονουκλεοπρωτεΐνες, RBC's, αιμοπετάλια, λευκοκύτταρα, παράγοντες πήξης κ.ά.
- Τύπου III
- Ανοσοσυμπλέγματα με αντιγόνα από αποπτωτικά κύτταρα → ενεργοποιούν συμπλήρωμα (C3a, C5a 4x υψηλότερα επίπεδα) → MAC's καταστρέφουν αιμοφόρα αγγεία
- C5a αυξάνει έκφραση CR3 υποδοχέα ουδετερόφιλων → συσσώρευση & προσκόλληση στο ενδοθήλιο των αγγείων → απόφραξη και εκτεταμένες ιστικές βλάβες

- **Σκλήρυνση κατά πλάκας:**
- Η πιο κοινή αιτία νευρολογικών διαταραχών στην Δύση
- Πρώτη διάγνωση 20-40 ετών
- Τριπλάσια συχνότητα στις γυναίκες
- Διπλάσια συχνότητα στο Βόρειο ημισφαίριο
- Περιβαλλοντικοί και γενετικοί παράγοντες
- Συμπτώματα: μούδιασμα στα άκρα, παράλυση, τύφλωση
- Αυτοδραστικά T-λεμφοκύτταρα κατά της βασικής πρωτεΐνης της μυελίνης των νευρικών ινών → φλεγμονή και απομυελίνωση

- **Ρευματοειδής αρθρίτιδα:**
- Γυναίκες 40-60 ετών
- Χρόνια φλεγμονή αρθρώσεων (δακτύλα, αγκώνες, γόνατα & αστράγαλοι)
- Σπάνια αιματολογικές & αναπνευστικές διαταραχές (από ανοσοσυμπλέγματα)
- Άγνωστο αντιγόνο αρθρικού υμένα
- Αρθρικό υγρό: CD4+ T-λεμφοκύτταρα, ενεργοποιημένα B-λεμφοκύτταρα, πλασματοκύτταρα, μακροφάγα

- **Ρευματοειδείς παράγοντες:**
- IgM (ή και IgG) αντισώματα που συνδέονται με το Fc τμήμα των φυσιολογικών (ή και των ιδίων) IgG →
- σχηματισμός ανοσοσυμπλεγμάτων στις αρθρώσεις →
- χρόνια φλεγμονή (υπερευαισθησία τύπου III)
- Κυτταροκίνες (IL-1, IL-8, TNF, IFN-γ) ενεργοποιούν κύτταρα άρθρωσης → παραγωγή πρωτεολυτικών ενζύμων (π.χ. κολλαγονάση)
- Ανταγωνιστές TNF (διαλυτός TNF-υποδοχέας, αντι-TNF Ig) θεραπευτική δράση

TABLE 20-1 Some autoimmune diseases in humans

Disease	Self-antigen	Immune response
ORGAN-SPECIFIC AUTOIMMUNE DISEASES		
Addison's disease	Adrenal cells	Auto-antibodies
Autoimmune hemolytic anemia	RBC membrane proteins	Auto-antibodies
Goodpasture's syndrome	Renal and lung basement membranes	Auto-antibodies
Graves' disease	Thyroid-stimulating hormone receptor	Auto-antibody (stimulating)
Hashimoto's thyroiditis	Thyroid proteins and cells	T _{DTH} cells, auto-antibodies
Idiopathic thrombocytopenia purpura	Platelet membrane proteins	Auto-antibodies
Insulin-dependent diabetes mellitus	Pancreatic beta cells	T _{DTH} cells, auto-antibodies
Myasthenia gravis	Acetylcholine receptors	Auto-antibody (blocking)
Myocardial infarction	Heart	Auto-antibodies
Pernicious anemia	Gastric parietal cells; intrinsic factor	Auto-antibody
Poststreptococcal glomerulonephritis	Kidney	Antigen-antibody complexes
Spontaneous infertility	Sperm	Auto-antibodies

TABLE 20-1 Some autoimmune diseases in humans

Disease	Self-antigen	Immune response
SYSTEMIC AUTOIMMUNE DISEASES		
Ankylosing spondylitis	Vertebrae	Immune complexes
Multiple sclerosis	Brain or white matter	T _H 1 cells and T _C cells, auto-antibodies
Rheumatoid arthritis	Connective tissue, IgG	Auto-antibodies, immune complexes
Scleroderma	Nuclei, heart, lungs, gastrointestinal tract, kidney	Auto-antibodies
Sjogren's syndrome	Salivary gland, liver, kidney, thyroid	Auto-antibodies
Systemic lupus erythematosus (SLE)	DNA, nuclear protein, RBC and platelet membranes	Auto-antibodies, immune complexes

TABLE 20-2 Experimental animal models of autoimmune diseases

Animal model	Possible human disease counterpart	Inducing antigen	Disease transferred by T cells
SPONTANEOUS AUTOIMMUNE DISEASES			
Nonobese diabetic (NOD) mouse	Insulin-dependent diabetes mellitus (IDDM)	Unknown	Yes
(NZB × NZW) F ₁ mouse	Systemic lupus erythematosus (SLE)	Unknown	Yes
Obese-strain chicken	Hashimoto's thyroiditis	Thyroglobulin	Yes
EXPERIMENTALLY INDUCED AUTOIMMUNE DISEASES*			
Experimental autoimmune myasthenia gravis (EAMG)	Myasthenia gravis	Acetylcholine receptor	Yes
Experimental autoimmune encephalomyelitis (EAE)	Multiple sclerosis (MS)	Myelin basic protein (MBP); proteolipid protein (PLP)	Yes
Autoimmune arthritis (AA)	Rheumatoid arthritis	<i>M. tuberculosis</i> (proteoglycans)	Yes
Experimental autoimmune thyroiditis (EAT)	Hashimoto's thyroiditis	Thyroglobulin	Yes

* These diseases can be induced by injecting appropriate animals with the indicated antigen in complete Freund's adjuvant. Except for autoimmune arthritis, the antigens used correspond to the self-antigens associated with the human-disease counterpart. Rheumatoid arthritis involves reaction to proteoglycans, which are self-antigens associated with connective tissue.

- Παράγοντες που επηρεάζουν αυτοανοσία:
- **Αναλογία T_{H1} / T_{H2} λεμφοκυττάρων**
(σε ΕΑΕ T_{H2} λεμφοκύτταρα προστατεύουν από ανοσοποίηση με MBP)
- **Παρουσία συγκεκριμένων αλληλόμορφων MHC** (κυρίως MHC II)
(HLA-B27 90 φορές μεγαλύτερες πιθανότητες να εκδηλώσουν ανκυλο-σπονδυλίτιδα).
- **Παρουσία συγκεκριμένων περιοχών V_{α} & V_{β} TCR**
- σκλήρυνση κατά πλάκας & Βαρεία Μυασθένεια

- **Φύλο:** Γυναίκες μεγαλύτερη συχνότητα
- Πιο ισχυρές ανοσοαπάντησεις (υψηλότερο τίτλο IgM & total Ig's, επίπεδα CD4+ T-κύτταρα)
- Θηλυκά ποντίκια αναπτύσσουν κατά προτίμηση T_{H1} απαντήσεις
- Πιθανώς οιστρογόνα είναι ανοσοδιεγερτικά (υποδοχέας οιστρογόνων → ρύθμιση έκφρασης γονιδίων)
- **«Διάδοση επιτόπων» (epitope spreading):** Ιστική βλάβη που προκαλεί η αυτοανοσοαπάντηση → απελευθέρωση και άλλων Ag → ενεργοποίηση λεμφοκυττάρων → χρόνιες και με βαθμιαία επιδείνωση νόσοι

ΠΙΘΑΝΟΙ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΙ ΠΑΘΟΓΕΝΕΣΗΣ ΑΥΤΟΑΝΟΣΩΝ ΝΟΣΩΝ

- Απελευθέρωση «απομονωμένων» αντιγόνων
- Παράδειγμα MBP στην ΕΑΕ
- Στην σκλήρυνση κατά πλάκας απελευθέρωση από τραύμα ή βακτηριακή λοίμωξη
- Ένεση απευθείας στον θύμο των «απομονωμένων» αντιγόνων αναστρέφει την εκδήλωση της αυτοάνοσης νόσου σε πειραματόζωα (β-κύτταρα παγκρέατος σε NOD ποντίκια, MBP σε ΕΑΕ → εκδήλωση ανοχής)

- **Μοριακή μίμηση**
- Μετανάστες αναπτύσσουν νόσους περιοχών υποδοχής, αύξηση συχνότητας με αύξηση κινητικότητας πληθυσμών
- Ομολογία αντιγονικών καθοριστών ιών και βακτηρίων με φυσιολογικές πρωτεΐνες ξενιστή
- Κύριο παράδειγμα: ΡΕΥΜΑΤΙΚΟΣ ΠΥΡΕΤΟΣ (μυοκαρδίτιδα μετά από στρεπτοκοκκικές λοιμώξεις)
- Ανοσοποίηση ποντικών με πεπτίδιο HBV → ενεργοποίηση T-λεμφοκυττάρων που εμφανίζουν διασταυρωτή αντιδράση με MBP → εκφυλισμός CNS παρόμοιος με ΕΑΕ

TABLE 20-3 Molecular mimicry between proteins of infectious organisms and human host proteins

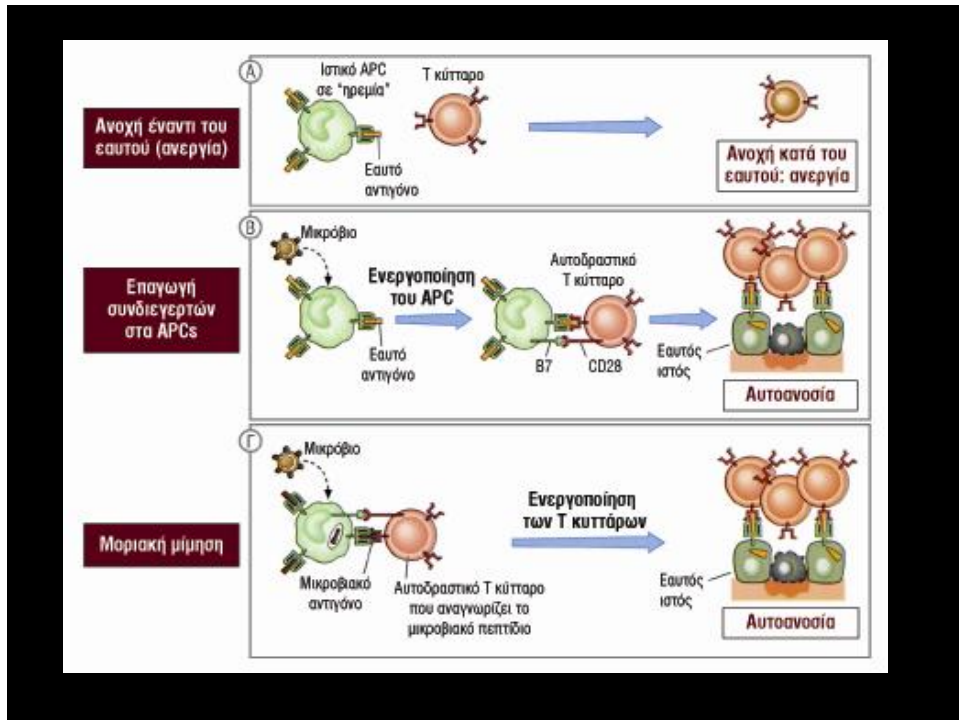
Protein*	Residue [†]	Sequence [‡]
Human cytomegalovirus IE2	79	P D P L G R P D E D
HLA-DR molecule	60	V T E L G R P D A E
Poliovirus VP2	70	S T T K E S R G T T
Acetylcholine receptor	176	T V I K E S R G T K
Papilloma virus E2	76	S L H L E S L K D S
Insulin receptor	66	V Y G L E S L K D L
Rabies virus glycoprotein	147	T K E S L V I I S
Insulin receptor	764	N K E S L V I S E
<i>Klebsiella pneumoniae</i> nitrogenase	186	S R Q T D R E D E
HLA-B27 molecule	70	K A Q T D R E D L
Adenovirus 12 E1B	384	L R R G M F R P S Q C N
α-Gliadin	206	L G Q G S F R P S Q Q N
Human immunodeficiency virus p24	160	G V E T T T P S
Human IgG constant region	466	G V E T T T P S
Measles virus P3	13	L E C I R A L K
Corticotropin	18	L E C I R A C K
Measles virus P3	31	E I S D N L G Q E
Myelin basic protein	61	E I S F K L G Q E

*In each pair, the human protein is listed second. The proteins in each pair have been shown to exhibit immunologic cross-reactivity.

[†]Each number indicates the position on the intact protein of the amino-terminal amino acid in the listed sequence.

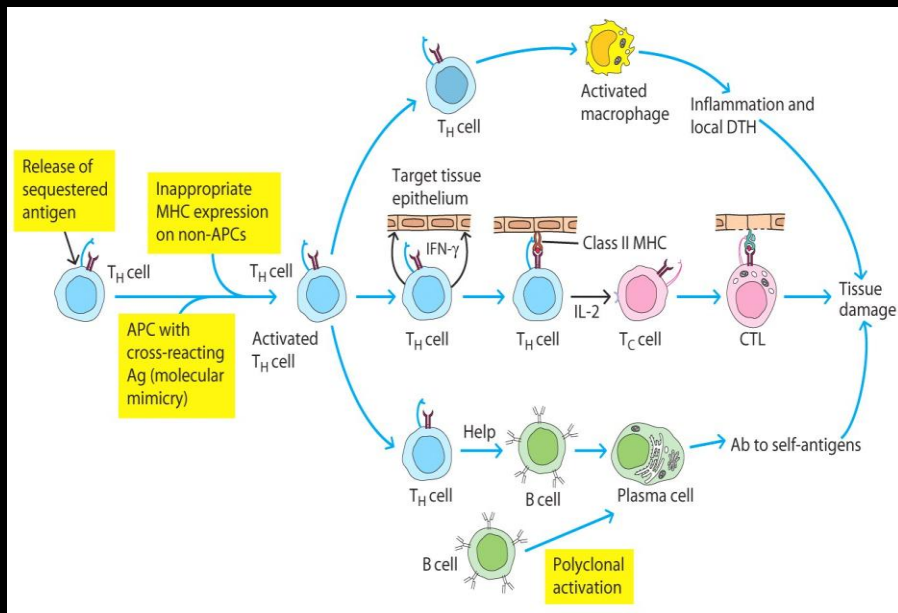
[‡]Amino acid residues are indicated by single-letter code. Identical residues are shown in blue.

SOURCE: Adapted from M. B. A. Oldstone, 1987, *Cell* 50:819.

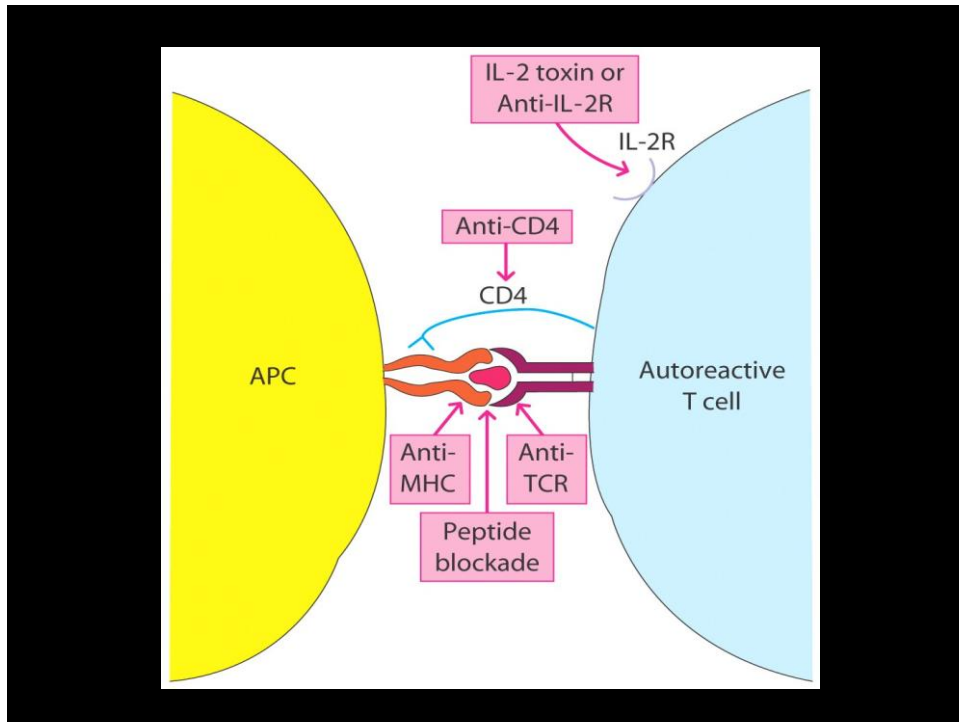
- **Ανώμαλη έκφραση MHC II μορίων σε μη APC κύτταρα**
- **IDDM:** β-κύτταρα παγκρέατος διαβητικών εκφράζουν πολύ υψηλά επίπεδα MHC I & II, υγιών μόνο χαμηλά MHC I
- **Νόσος του Graves:** Κύτταρα θυρεοειδή εκφράζουν MHC II
- → ενεργοποίηση αυτοδραστικών T_H λεμφοκυττάρων

- Πολυκλωνική ενεργοποίηση Β-Λεμφοκυττάρων
- Αρνητικά κατά Gram βακτήρια, κυτταρομεγαλοϊός, EBV → ενεργοποίηση τεράστιου αριθμού κλώνων β-κυττάρων, ανεξαρτήτως αντιγονικής εξειδίκευσης → πιθανή εμφάνιση αυτοαντισωμάτων
- Λοιμώδης μονοπυρήνωση → αυτοαντισώματα έναντι Β- και Τ-Λεμφοκυττάρων, ρευματοειδείς παράγοντες, αντιπυρηνικά Ig.
- Πιθανώς και για SLE

ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΑΥΤΟΑΝΟΣΩΝ ΑΣΘΕΝΕΙΩΝ

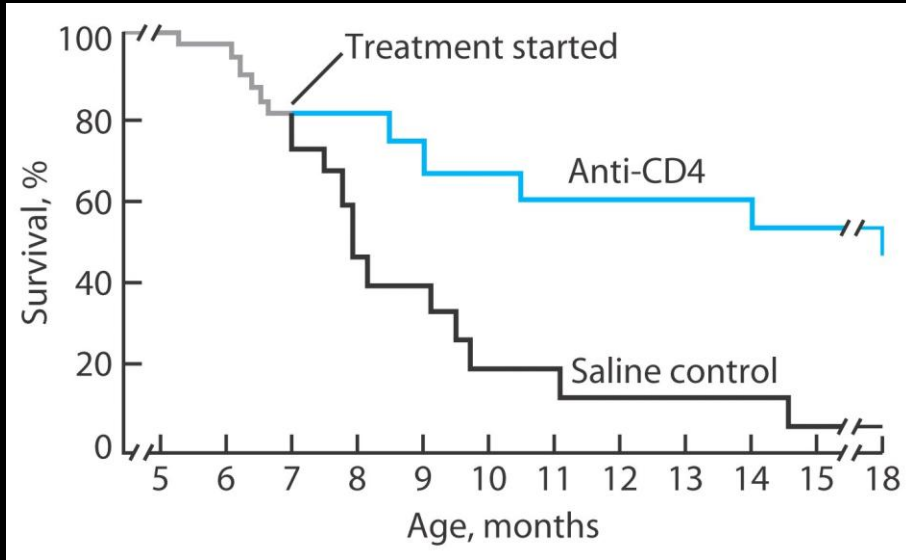
- Παρόμοιες για πρόληψη απόρριψης μοσχευμάτων
- Ιδανικά: καταστολή μόνο αυτοδραστικής ανοσοαπάντησης
- Μη ειδική καταστολή Α.Σ (ανοσοκατασταλτικά φάρμακα):
- **Κορτικοστεροειδή**: επιβραδύνουν πολλαπλασιασμό λεμφοκυττάρων → κίνδυνος λοιμώξεων και νεοπλασιών
- **Κυκλοσπορίνη Α**: μεταγωγή σήματος ενεργοποιημένου TCR
- **Θυμεκτομή**: ασθενείς MG (υπερπλασίες θύμου)
- **Πλασμαφαίρεση**: απομάκρυνση ανοσοσυμπλεγμάτων (νόσος Graves, SLE, MG, RA) → ανακούφιση συμπτωμάτων

ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ

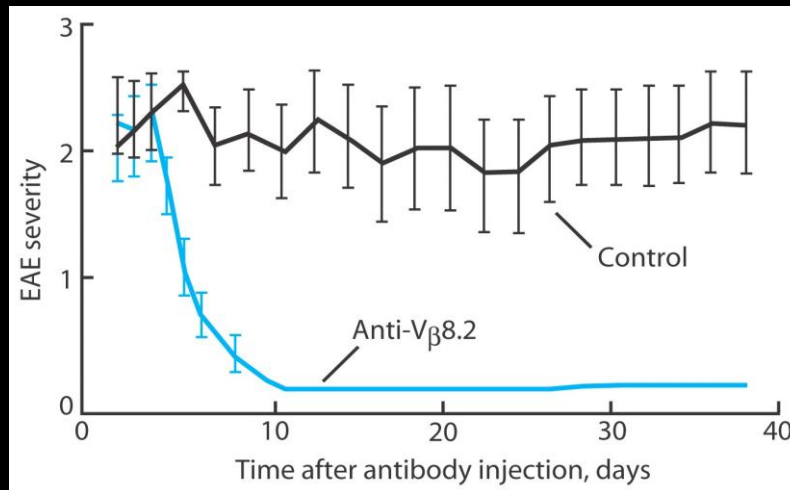
- Εμβολιασμός με χαμηλές δόσεις αυτοδραστικών T-κυττάρων (EAE) →
- Επαγωγή ρυθμιστικών T-κυττάρων

- Μονοκλωνικά αντισώματα έναντι του CD4. Ποντίκια με SLE. Καταστέλλουν γενικά T_H

- Μονοκλωνικά αντισώματα έναντι της α -υπομονάδας του υποδοχέα της IL-2 (εκφράζεται σε ενεργοποιημένα T_H , υψηλότερα επίπεδα σε αυτοδραστικά T κύτταρα). Θετικά αποτελέσματα σε ΕΑΕ
- Μονοκλωνικά αντισώματα ή συνθετικά πεπτίδια που «μπλοκάρουν» συγκεκριμένα αλληλόμορφα MHC που συνδέονται με αυτοανοσία. Θετικά αποτελέσματα σε ΕΑΕ

- Μονοκλωνικά αντισώματα έναντι συγκεκριμένων περιοχών V_{α} & V_{β} TCR που συνδέονται με αυτοανοσία

- Πρόκληση ανοσολογικής ανοχής μέσω στοματικής χορήγησης αυτοαντιγόνου.
- Ανταγωνιστές προφλεγμονωδών κυτταροκινών (IL1, TNF κ.ά). Μονοκλωνικά αντισώματα, διαλυτές μορφές υποδοχέων
- Αντισώματα κατά των ιντεγρινών (εμποδίζεται μετακίνηση λευκοκυττάρων προς τους ιστούς)
- Ανταγωνιστές κατά συνδιεγερτών (B7). Κλινικές δοκιμές για SLE.
- Μεγάλες ποσότητες IgG. Πιθανώς μέσω αντισωματικής ανάδρασης